

Молитва

Посібник для
занять у групі

«Блажен муж, що за радою несправедливих не ходить, і не стоїть на дорозі грішних, і не сидить на сидінні злороків, та в Законі Господнім його насолода, і про Закон Його вдень та вночі він роздумує!»

Псалом 1:1-2

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

УДК 27-583
К 342

МОЛИТВА

ПОСІБНИК ДЛЯ ЗАНЯТЬ У ГРУПІ

Усі права збережені © Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя, 2010 р.

Всі права збережено. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати будь-яким способом або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

Використано та адаптовано з дозволу Джона Смеда, церкви «Благодать»
(м. Ванкувер, провінція Британська Колумбія), 2006 р.

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2018 Видавництво «Крайнебо»

Версія 1 – 9 лютого 2018 р.

ISBN 978-617-7601-25-7

© 2010 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2018 Видавництво «Крайнебо»

Молитва

Зміст

Заняття 1	Спільна молитва 1: необхідність оновлення	7
Заняття 2	Спільна молитва 2: молитва, що зосереджується на Божому Царстві	17
Заняття 3	Спільна молитва 3: три принципи молитви, зосередженої на Божому Царстві	27
Заняття 4	Особиста молитва 1: молитва у сердечному спокої	39
Заняття 5	Особиста молитва 2: молитва за зміни у світі	45
Заняття 6	Особиста молитва 3: план щоденної молитви	51
Заняття 7	Роздуми 1: шлях до глибшої молитви	55
Заняття 8	Роздуми 2: шлях до глибшої молитви	63
Заняття 9	Хвала та поклоніння	69
Заняття 10	Сповідь та покаяння	79
Додаток А	Поради щодо молитви у групі	85
Додаток Б	Молитовні прогулянки в місті	87

Молитва

ВСТУП

Заняття з вивчення теми молитви, що ввійшли до цієї збірки, доктор Тимоті Келлер написав у різні періоди існування Пресвітеріанської церкви Відкупителя. Деякі з них – це ті біблійні уроки, які проходила перша групка, з якої й зародилася церква Відкупителя. Окремі заняття були написані для використання в інших малих групках церкви Відкупителя, а ще деякі – це проповіді, виголошені на зустрічах церкви щодо служінь. Ви можете використовувати їх як для особистого, так і для групового вивчення.

Кожне заняття можна використовувати для вивчення індивідуально чи у групах, або ж вивчати як збірку уроків.

Групи можуть використовувати заняття кількома способами. Члени групки можуть читати матеріали заздалегідь, виокремлюючи частини, які найбільше їх зацікавили, а потім зустрічатися, щоб підсумувати свої думки і разом опрацювати частину обговорення та молитви. Або ж хтось може готуватися, щоб подати матеріал для групи і сприяти дискусії та молитві. Якщо ж у вас небагато часу, члени групки можуть просто по черзі прочитати заняття вголос, зупиняючись для обговорення та молитви. **Три заняття про спільну молитву є довгими. Їх варто вивчати протягом кількох тижнів.**

Пресвітеріанська церква Відкупителя висловлює подяку Грегу та Лоурін Кларк, які присвятили багато часу, зусиль та молитов, щоб втілити цей проект. Ми вдячні за їхнє посвячення та прагнення зробити ці матеріали доступними ширшому колу людей.

Молитва

{Спільна молитва 1}

Необхідність оновлення

Заняття 1

ВСТУП

Християни часто думають про молитву як про спосіб задоволення своїх особистих потреб. Зріліші християни розуміють, що молитва – це спосіб прославляти Бога та насолоджуватися Ним, знати Його, приходити у Його присутність і змінюватися через Нього. Однак аспект спільної молитви залишається незрозумілим. Яким чином ми, як *Його народ*, повинні молитися, каятися та просити Бога.

Ми розглянемо це запитання у трьох частинах:

Заняття 1 «Що таке духовне оновлення? Звідки воно приходить? Чому цей фактор *завжди* присутній у кожній спільній молитві, що оновлює та зосереджується на Божому Царстві?»

Заняття 2 «Про що конкретно треба молитися?»

Заняття 3 «Що характеризує ефективну спільну молитву, що зосереджується на Божому Царстві?»

Духовне пробудження та оновлення у Старому Завіті

Скрізь у Старому Завіті Божий народ постійно падав у періоди духовного занепаду, що призводило до культурних обрядів поклоніння ідолам та іншим практикам, які панували у сусідніх язичницьких суспільствах. Тоді настає повернення до Бога, сходження нових лідерів та «завітне оновлення» – відновлення духовного бачення та життя. Таку послідовність особливо чітко бачимо у Книзі Суддів, але вона триває і в період Царів, полону та повернення із заслання. Оскільки Ізраїль був народом, який читав Закон і склав завітну клятву на горі Синай, вони періодично повинні були нагадувати собі, ким вони є, оновлювати заповіт і наvertатися до Господа. Церемонії, що відображали події на Синаї, знову повторюються перед входом у Ханаан (Ісус Навин 24), перед обранням першого царя (1 Самуїлова 12) та після повернення із заслання (Неемії 8-9). Не надто офіційні, але не менш ключові рухи з оновлення відбуваються постійно (див. Судді 3:7-11; 3:12-15; 4:1-4; 6:7-10; 10:6-16).

Якщо поглянути на всі ці різні оновлення, то насамперед вражає те, наскільки вони відрізняються один від одного. Інколи це – офіційні церемонії, а іноді все відбувається спонтанно. Деякі з них веде сильний централізований лідер, а інші виникають з низин. Однак є те, що повторюється знову і знову. Читаємо: «І кликав народ Божий до Господа». Це – єдиний фактор, який *завжди* присутній у будь-якому оновленні. Це спільна, потужна та дієва молитва не за особисті потреби, але за присутність Бога поміж Його людьми.

Духовне пробудження та оновлення у Новому Завіті

Навіть у Новому Завіті в період лідерства апостолів залишається очевидним, що все ще існує потреба для постійного оновлення. Так, як Ізраїль став Божим народом на г. Синай, так і Церква постала через сходження та сповнення Святим Духом (про це читаємо у Дії 2).

Але так, як Ізраїль постійно мав заклик до оновлення завіту на взірць Синаю, так само й до церкви скеровано такий заклик – навіть якщо вона не у глибокому занепаді. Вона отримує Святого Духа. «Міні-п'ятидесятниці» відбуваються у Діях 4:31, 7:55, 8:17, 10:44 та 13:9.

Дуже легко відволіктися на три незвичайні феномени, що відбулися у день П'ятидесятниці, а саме:

- 1) сильний шум, наче буря;
- 2) видимі язики полум'я над кожною людиною;
- 3) говоріння на інших мовах – так, що кожен член поліетнічної аудиторії міг чути свою рідну мову.

Говоріння на мовах трапляється в деяких місцях, де відбувається сповнення Духом, але не в усіх, навіть не в більшості. Центральними, невід'ємними характеристиками П'ятидесятниці є:

- 1) вони перебували у *спільній молитві*;
- 2) вони «сповнювалися Святим Духом»; а тому
- 3) «починали говорити... проголошуючи чуда Божі».

Погляньте в книзі Дії Апостолів на дві події після П'ятидесятниці. Перша записана у Діях 4:31, як і на П'ятидесятницю вони перебували в однудушній молитві (4:24), потім те місце затряслося, і всі відчули присутність Бога. Ця подія не схожа на П'ятидесятницю, бо там не було говоріння мовами чи вогненних язиків. Але бачимо той же наслідок – «сміливість» (впевненість у Божій любові та присутності) та вміння «проповідувати Слово Боже».

Події в Діях 7:55-56 є цікавими, бо це особистий досвід, але у ньому проглядається та ж оновлювальна динаміка. Степана от-от каменують, він підводить очі до неба (7:55), так як у 4:24 віруючі підносили до Бога свої голоси. Він був «повний Духа Святого» (Дії 7:55). Як? Читаємо: «А Степан, повний Духа Святого, на небо споглянув, і побачив Божу славу й Ісуса, що по Божій правиці стояв, і промовив: *Ось я бачу відчинене небо, і Сина Людського, що по Божій правиці стоїть!... Та вони гучним голосом стали кричати та вуха собі затуляти, та й кинулися однодушно на нього!... І за місто вони його вивели, і зачали побивати камінням його. А свідки плащі свої склали в ногах юнака, який звався Савлом. І побивали камінням Степана, що молився й казав: Господи Ісусе, прийми духа мого!... Упавши ж навколішки, скрикнув голосом гучним: Не залічи їм, о Господи, цього гріха! І, промовивши це, він спочив...» (Дії Апостолів 7:55-60).*

Що відбулося? По-перше, він молився. Він глянув вгору. По-друге, сила Святого Духа, те, про що Степан знав розумом, стало справжнім у його серці. Він побачив Ісуса, Який «стояв» по правицю Бога. У той момент, коли земний суд його засуджував, він усвідомив, що небесний суд його виправдовує. Іншими словами, «повнота», яку він пережив, була повнотою Євангелія. У ту мить він отримав неймовірно чіткий та могутній образ того, що розумів – що у Хри-

сті ми є прекрасними в Божих очах і вільними від осуду (Колосян 1:22). Але Дух взяв цю інтелектуальну концепцію та зміцнив нею всю його душу, розум, серце та уяву. Зрештою, Степан, хоча б на мить, зміг проявляти нову людську сутність, яку творив Бог. Він мав сміливість. Він пробачив своїм ворогам. Він не просто виступив супроти тих, хто його звинувачував, відважно, але й зі спокоєм та радістю. Це – духовне оновлення. Це не просто емоційний досвід, це праця Святого Духа, що змінює життя.

Підсумовуючи, що спільного в усіх цих подіях? По-перше, ми бачимо, що є постійна потреба оновлення повноти Духа. По-друге, бачимо, що повнота, зазвичай, пов'язана з дієвою молитвою, особливо під час випробувань.

Запитання для обговорення

1. Чому особисте оновлення чи оновлення у спільноті прямо пов'язане з нашим молитовним життям?

2. Чому існує постійна потреба молитви та оновлення?

Помоліться (Див. поради щодо молитви у групі в Додатку А).

1. Помоліться за сміливість, щоб Святий Дух показав, де Вам (або Вашій групі) потрібне оновлення. Попросіть, щоб Його благодать повела Вас у покаянні, яке дасть нову свободу від гріха та більшу вдячність за Його любов та прощення.

2. Помоліться за дух молитви (за молитовну залежність), щоб молитва більшою мірою характеризувала Ваше особисте та спільне життя.

ДУХОВНЕ ПРОБУДЖЕННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ СЬОГОДНІ

Духовне пробудження чи оновлення – це Божа праця, у якій Церква набуває краси та сили, бо звичні дії Святого Духа посилюються. Звичними діями Духа є:

- засудження гріха (Івана 16:8);
- радість і впевненість у благодаті та у Батьківській любові (Римлян 8:15-16);
- доступ до Божої присутності (Івана 14:21-23; 2 Коринтян 3:17-18);
- створення глибокої спільноти та любов у взаєминах (Ефесян 4:3-13).

Цей погляд відрізняється чи протиставляється трьом іншим звичним поглядам:

1. Популярному харизматичному погляду, який розглядає оновлення так само важливим, як і надзвичайні дії Святого Духа (чуда, зцілення, пророцтва, одкровення).
2. Популярному фундаменталістському погляду, який розглядає оновлення як просто дуже активний період євангельської діяльності. (Наприклад, «євангелізація в місті» тощо).
3. Популярному світському погляду, що оновлення були примітивними подіями емоційного очищення, які відбувалися серед неосвічених людей, що зазнавали психологічних маніпуляцій євангелістів.

Три ознаки оновлення

Насправді є три ознаки справжнього оновлення. По-перше, це – *вилиття Духа* на спільноту так, що Божа присутність серед Свого народу стає очевидною та відчутною. З'являється нове і глибоке засудження за гріх, а також покаяння – не просто за «поверхневі гріхи», але за ставлення серця. Тоді відчувається значно потужна впевненість у близькості та любові Бога. Внаслідок цього християни стають водночас і смирненнішими, і сміливішими. Що більше ми відчуваємо свій борг, то більше ми відчуваємо радість від його скасування. «Номінальні християни» (де від християнства хіба що назва) усвідомлюють, що не мають живих стосунків благодаті з Христом і навертаються. Інші християни також говорять про навернення або про виразно нове висловлення покаяння. Все це наповнює людей неймовірними відчуттями. Спільно це відчувається більше, є більше свободи і відчуття Божої присутності під час служби.

По-друге, внаслідок вилиття Духа *люди зі світу приходять до церкви* і вона починає зростати. Чому? З одного боку, оновлені віруючі формують набагато привабливішу спільноту, де діляться з іншими та піклуються про інших, маючи часто також чудове служіння прославлення. Так спільнота Христа зодягається у прекрасні шати. Це може привабити людей ззовні. З іншого боку, коли християни, які починають відчувати Божу силу, красу та любов, покладаються у своїм житті на Христа і довіряють церкві, то отримують впевненість, щоб говорити з іншими про свою віру, а також стають менш осудливими під час цього. Вони також більше готові запрошувати людей до церкви.

Наслідком цього всього стають численні навернення – видимі, які дають плоди та іноді навіть стають драматичними. Церква починає значно зростати,

це навіть вражає. Багато церков в Америці швидко зростають, але тільки через те, що туди приходять християни з інших церков. Коли це відбувається, то у церкві немає сильної динаміки відновлення. Однак при оновленні люди справді щиро навертаються до Бога.

У США, у 1857-1859 навершення привело близько півмільйона нових людей до церкви. Цей факт добре зафіксували у Нью-Йорку – за період цих двох-трьох років майже всі церкви зросли на 50%.

У той же період до Церкви приєдналося близько третини населення Північної Ірландії, а також навернулося приблизно 10% усього населення Уельсу та Шотландії.

По-третє, здійснюється масштабний *вплив на громаду* навколо церкви та навіть ширше – на культуру загалом. На хвилі оновлення з'являються люди, які долучаються до вирішення соціальних проблем та встановлення соціальної справедливості. Коріння значних соціальних рухів, наприклад, аболіціонізму (руху за скасування рабства), сягало цих оновлень. Причина у тому, що справжня святість змінює не лише особисте, але й суспільне життя християн. Справжня релігія – це не просто «особиста справа», яка дає лише внутрішній мир та повноту. Вона, радше, змінює нашу поведінку та наші стосунки.

Оновлення в Уельсі 1904-1905 років породило багато соціальних змін. Змінилося життя та умови праці у вугільних шахтах. Працівники та менеджери почали молитися у робочий час. Багато працездатних людей почали забирати своїх пристарілих батьків з робітничих домів, де ті мали працювати. Довготермінові борги було сплачено, вкрадені речі повернуто, а рівень злочинності знизився як ніколи.

Підсумок

Ці три ознаки оновлення можуть бути масштабними, можуть бути непомітними, драматичними чи тихими, поширеними чи локалізованими. Але якщо простежити динаміку оновлення, то ці наслідки є очевидними. Без цієї динаміки церква може зростати кількісно, але не якісно, а тому таке зростання не матиме дієвих наслідків. В Америці багато церков саме так і зростають, але подають усі ознаки відсутності життя. Таке зростання забезпечують переважно перебіжчики з інших церков, а не нововернені люди. Немає глибокого засудження гріха чи покаяння, а тому лише кілька людей може засвідчити про змінене життя. Зростання багатьох церков також ніяк не впливає на соціальний порядок, бо люди не впроваджують християнство у сфери, пов'язані з власним добробутом, працею, суспільним життям тощо. Без глибокого євангельського оновлення серця наше зовнішнє життя буде закритим від нашої віри, а наша віра ніколи не дасть плодів зміненого життя.

Питання для обговорення

- 1. Оцініть свідчення звичних дій Святого Духа у житті Вашої групи. Наприклад, яким є рівень засудження гріха? Чи дивимося ми на благодать Ісуса та любов Бога, щоб здобути впевненість і віднайти власну цінність? Чи діємо ми так, наче Бог завжди поруч із нами? Чи є ми глибоко жертовною спільнотою?**

- 2. Що ми можемо зробити, щоб більше спонукати Святого Духа діяти посеред нас?**

- 3. Що може зробити Ваша група як оновлена спільнота людей, щоб більше перейматися життям міста?**

Помоліться

- 1. Помоліться за Ваше обговорення та прагнення у групі.**

МОЛИТВА, ЩО ЗОСЕРЕДЖУЄТЬСЯ НА БОЖОМУ ЦАРСТВІ

Єдиний біблійний та історично незмінний елемент духовного оновлення – це спільна, дієва молитва, зосереджена на Божому Царстві. Що ж це таке?

Вона зосереджується на Божій присутності та Його Царстві. У книзі «Зростання та вростання церкви» («*Outgrowing the Ingrown Church*»¹) Джек Міллер говорить про різницю між «механічною молитвою» та «молитвою на передовій». Механічна молитва коротка, стандартна і цілковито зосереджена на внутрішніх потребах церкви. А молитва на передовій має такі три риси:

1. Прохання про благодать, щоб визнати гріхи та присмирити себе.
2. Прохання про співчуття та жагу щодо процвітання церкви.
3. Бажання знати Бога, бачити Його обличчя та Його славу.

Щойно почувеш молитву на зустрічі, стає очевидним, чи містить вона ці елементи. Найцікавіше вивчати молитви оновлення у Біблії, зокрема у Дії 4, Вихід 33 чи Неемії 1 – там, де чітко видно ці три елементи. Зверніть увагу, що у Дії 4:24-30, наприклад, апостоли, життя яких були під загрозою, не просили про захист для себе та своїх сімей, а лише про сміливість продовжувати проповідувати!

Молитва є сміливою і чіткою. В історії духовних оновлень є згадки про людину або про кількох людей (іноді також і про багатьох), які ведуть у палкій молитві оновлення. Взірцем такої поведінки є Мойсей (Вихід 33:7), який розмістив скинію поза ізраїльським табором, де він та інші молилися про Божу присутність та про Його славу. Така молитовна потреба не мусить починатися (насправді, зазвичай, не розпочинається) як організована церковна програма. Це, радше, поштовх певних лідерів – особистий сильний, навіть з елементами агонії. У цій молитві можна виокремити такі риси:

- b. Ті, хто задає темп молитви, багато часу присвячують тому, щоб проаналізувати своє серце. Без потужного розуміння благодаті це буде болісно вразливим та депресивним. Але у контексті Євангелія воно дає очищення та силу. «І познімали вони свої оздоби» (Вихід 33:1-6). Вони перевіряли свої серця на ідолів та відкидали їх.
- c. Тоді вони почали благати з великим проханням – побачити славу Бога. Сюди входить:
 1. Особистий досвід слави та присутності Бога («і я пізнаю, як знайти милість в очах Твоїх» (Вихід 33:13).
 2. Щоб люди відчули славу Бога (вірш 15).
 3. Щоб світ міг побачити Божу славу через Його народ (вірш 16). Мойсей просить, щоб Божя присутність була виразно видимою для всіх. «Бож чим тоді пізнається, що знайшов милість в очах Твоїх я та народ Твій? Чи ж не тим, що Ти підеш із нами? І будемо вирізнені я та народ Твій від кожного народу, що на поверхні землі».

Це молитва, щоб світ зачудувався Божою силою та Його сьйвом у церкві, щоб вона справді стала новим людством – знаком майбутнього Царства.

Вона дієва та спільна. Йдеться про те, що молитва має бути постійною, а не спорадичною та короткою. Чому? Чи треба нам думати, що Бог хоче, щоб ми довго лежали ниць? Чому б просто не перелічити наші прохання й чекати? Тому що випадкова коротка молитва показує відсутність залежності, самодостатність. Ми не збудували жертovníк, який Бог може удостоїти Своїм вогнем.

Ми маємо молитися безперестанку, довго, важко. Ми помітимо, що вже сам процес приносить те, про що ми просимо – щоб наші серця розтанули, щоб стіни зруйнувалися, щоб Божа слава засяяла. (Більше про це йтиме мова на третьому занятті).

Питання для обговорення

1. Що треба зробити, щоб наша молитва стала молитвою «на передовій»?

Як буде виглядати дієва молитва у Вашому житті? У житті Вашої групи? Яким конкретним цілям Ви та Ваша група готові присвятитися, рухаючись щодо них у напрямку дієвої молитви?

Помоліться

По двоє чи по троє:

Попросіть, щоб перебуваючи у повній впевненості Євангелія, Ви водночас не ставилися до себе легковажно. Попросіть Бога показати Вам, як цього тижня чи навіть сьогодні Ви не відображаєте Христа так, як мали б. Чи то у стосунках, чи то на роботі, чи то у сім'ї, чи то у звичках, чи у ставленні, чи у стосунках з церквою.

Попросіть Бога, щоб те все, що Ви досягнули про Євангеліє розумом, справдилося у Вашому серці, щоб Ви могли бачити, де Вам потрібно змінюватися, та щоб Бог допоміг Вам змінитися.

НАША ЧАСТИНА ПРАЦІ В ОНОВЛЕННІ: ПОБУДОВА ЖЕРТОВНИКА

У підсумку варто зауважити, що *ми не можемо створити духовне оновлення* – лише Бог може зіслати «вогнь». Ми лише можемо приготувати жертovníк та жертву. Тоді Бог може послати Святого Духа.

Окремо. Добрим образом пошуку повноти Духа є концепція «побудови жертovníка життя». У Старому Завіті будувався жертovníк, а на нього ставили жертву. Тоді Бог посилав Свій вогнь, щоб запалити жертву (1 Царів 18). Це – чудова ілюстрація динаміки особистого пробудження та духовного оновлення. Його використовує Павло, коли каже нам віддавати себе, «як жертву живу» (Римлян 12:1-2).

Як церква. У Дії 1 бачимо, що Ісус допомагає апостолам збудувати жертovníк. Тут є щонайменше чотири складові.

1. По-перше, оновлена церква керується **баченням**. У Дії 1:6-8 Ісус виправляє їхнє помилкове бачення того, що треба робити у світі. Вони прагнули політичної кампанії, а Він каже їм про природу царства, яке пошириться через Його апостолів, коли вони стануть Його свідками та посланцями. Бачення полягає у тому, що нашими словами та життям ми приведемо людей під царювання Христа, яке зцілить та оновить усе.
2. Оновленою церквою керує **Євангеліє**. У Дії 1:9-11 Ісус возноситься на небеса, а ангели говорять учням, що тепер знання про Його вознесіння

мають надавати їм силу. Згадайте Степана. Лише коли ми «самі собі проповідуємо Євангеліє» про те, щоб твердо стояти у Христі, Святий Дух запалює цю правду у нашому серці, даючи часи неймовірної впевненості, яка й споряджає нас до служіння.

3. Оновленою церквою керує **молитва**. У Дії 1:4 бачимо, що учні об'єднуються в спільній, дієвій молитві. Лише у молитві та через молитву Дух Святий бере бачення та Євангеліє і реалізовує їх у центрі нашого буття.
4. Оновленою церквою керує **лідерство**. У Дії 1:15-26 бачимо, що учні просять Бога зростити лідерів. Особисті та спільні оновлення відбуваються завдяки лідерам, яких Бог зрощує та споряджає.

Помоліться

Поділіться на дві групи.

- 1. Нехай одна група прочитає Римлян 12:1-2 та попросить Бога працювати у житті кожного члена, згідно з вказівкою Павла. Моліться також за всю Церкву загалом.**

«Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, повіддавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу, і не стосуйтесь до віку цього, але перемініться відновою вашого розуму, щоб пізнати вам, що то є воля Божа, добро, приємність та досконалість».

- 2. Інша група нехай молиться за один або більше аспектів оновленої Церкви (як описано вище) та за всі навколишні біблійні церкви.**

- 3. Домовтеся впродовж наступного тижня продовжувати молитися тією молитвою цього заняття, яка особливо торкнулася чи надихнула Вас.**

¹ К. Джон Міллер «Зростання та вростання церкви» (*Outgrowing the Ingrown Church*, Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1986).

Молитва

{Спільна молитва 2}

Молитва, що зосереджується на Божому Царстві

Заняття 2

ПОВТОРЕННЯ

Що таке духовне оновлення?

Духовне пробудження чи оновлення – це Божя праця, у якій Церква здобуває красу та силу, тому що посилюються звичні дії Святого Духа. Звичними діями Духа є засудження гріха, радість і впевненість у благодаті та Батьківській любові, доступ до Божої присутності, формування глибокої спільності та стосунків любові.

Як настає духовне оновлення?

На попередньому занятті ми розглядали ті події в Старому і Новому Завіті, де відбувалися пробудження та оновлення духовного життя серед Божого народу. Спершу ми були вражені їхніми відмінностями: деякі були офіційними церемоніями, інші ж були спонтанними. Одні події очолював сильний лідер, інші ж виникали з низин. Деякі з-поміж них супроводжували знамення та чуда, а інші – зовсім ні. Але певний елемент *завжди* супроводжував кожне пробудження. Це – спільна, сильна, дієва молитва, особливо перед загрозою певного випробування. Це не молитва за особисті потреби, але за славу Божу серед Його людей. Це та молитва, яка зачарує світ свідченням про Божу силу та сяяння у Церкві, а Церква стане новим людством і знаком прийдешнього Царства.

На цьому занятті ми детальніше поговоримо про цю молитву.

ЦЕНТР УВАГИ МОЛИТВИ ПРО ЦАРСТВО: ПОШУК БОЖОГО ДУХУ ТА СЛАВИ

У листопаді 1740 року Джонатан Едвардс проповідував на тему: «Молитва за Духа» на основі тексту з Луки 11:13: *«Скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого всім тим, хто проситиме в Нього?»* Едвардс починає промову, вказуючи, що те, про що ми просимо Бога, по суті, поділяється на дві категорії. Перша – це «тимчасові» благословення: їжа, одяг, гідне житло, здоров'я, економічне процвітання, щаслива та благополучна сім'я, добре ставлення друзів та сусідів. Друга – це благословення, які можна охарактеризувати як «молитву за Духа». Сюди входить:

- наше зростання у святості через Духа (1 Солунян 4:3-4);
- глибша участь у самій Божественній природі (2 Петра 1:4);
- любов Бога, яка щедро виливається у наші серця через Духа (Римлян 5:5);
- отримання Духа (обізнаність, досвід і практика) синівства (Галатів 4:7; Римлян 8:15-17);
- світло Божого обличчя (Числа 6:26; Псалом 16:11);
- спілкування з Богом через Духа (2 Коринтян 3:17; 1 Івана 1:3).

Але, за словами Едвардса, є дуже велика різниця частотності прохань першої і другої категорії. Люди шукають тимчасових благословень.

«Коли люди прагнуть цих [тимчасових] благословень, то більше переймаються своїми світськими бажаннями, а не бажаннями Духа, при тому вони є дуже старанними у пошуках цих речей. Їм не треба проповідей, які надихнули б їх на пошуки цих благословень. Навіть коли з'являється лише маленьке бажання чи невеличка загроза щодо якоїсь матеріальної речі, вони відразу ж мобілізуються – як ніколи! Якщо вони починають страждати через цю річ, то – ох! – скільки шуму через це страждання!.. Але коли їхні душі знесилені через духовний голод і спрагу, то цим вони майже не переймаються. Навіть просто мовчать. А коли й моляться Богові, щоб послав Духа, то це – просто формальність. Якщо немає дощу і прийшла посуха, чи коли прийшла хвороба, то всі переймаються і моляться, але як ми молимося, коли потрібен дощ для нашої душі та її зцілення...

До чого закликає нас Бог? Невже, крім трохи грошей і землі, у Бога немає нічого кращого, щоб дати Вам, Його дітям, що Ви так їх прагнете, наначе вони – Ваш бог?... Я сміливо кажу, що Бог хоче дати великі духовні благословення цьому місту, і сміливо кажу, що ми можемо отримати його лише через прохання. Але якщо ми просимо, навіть гадки не маючи, про що просимо, або не цінуємо цього; коли ми просимо і водночас відмовляємося від цього, то це так, наче ми ніколи щиро й не просили».¹

Це – потужний аргумент. Той факт, що ми набагато природніше, послідовніше і ревніше молимося про гроші, здоров'я, репутацію, схвалення та соціальний статус, ніж про Божу славу та працю Духа, показує, чого насправді бажає наше серце. І, як аргументує Едвардс, формальні, нечасті, нудні молитви за Духа взагалі не є щирими проханнями. Просити у спосіб, який показує, що ми й гадки не маємо, про що просимо, – це те ж саме (або й гірше), ніж узагалі не просити.

Тоді чому нам треба починати молитися за Духа? Едвардс говорить, що вже сама невідповідність між молитвою за матеріальні блага та молитвою за Духа у нашому житті виявляє нам наше ідопоклонство. Визнання ідолів та покаєння з них, із коріння нашої духовної апатії – це важливий крок до оновлення. Ось біблійний приклад із Книги Суддів 10:9-16.

«І перейшли Аммонові сини Йордан, щоб воювати також з Юдою й з Веніяминою та з Єфремовим домом. Ізраїлеві було дуже тісно! І кликали Ізраїлеві сини до Господа, говорячи: Згрішили ми Тобі, бо ми покинули свого Бога, і служили Ваалам.

І сказав Господь до Ізраїлевих синів: Чи ж не спас Я вас від Єгипту, і від амореянину, і від Аммонових синів, і від филистимлян? А сидоняни, і Амалік, і Маон гнобили вас, і ви кликали до Мене, і Я спас вас від їхньої руки. А ви полишили Мене, і служили іншим богам, тому більше не спасатиму вас. Ідіть, і кличте до тих богів, що ви вибрали їх, вони спасуть вас у часі вашого утиску. І сказали

Ізраїлеві сини до Господа: Згрішили ми! Зроби Ти нам усе, як добре в очах Твоїх. Тільки спаси нас цього дня! І повикидали вони з-поміж себе чужих богів, та й служили Господеві. І знетерпеливилась душа Його через Ізраїлеве страждання».

Зверніть увагу, як ізраїльтяни молилися в каятті, незважаючи на те, що до того відійшли від Бога. Вони покинули своїх ідолів, незалежно від того, чи відповів би Бог на їхні конкретні матеріальні молитовні потреби, чи ні. Це показує, що вони почали шукати Бога заради Нього Самого, не просто як спосіб отримати безпечне життя у процвітанні. І це був початок повернення Бога, щоб виявити Свою славу посеред них.

Щоб почати молитися за діяння Духа, недостатньо просто виділити для цього більше часу у своєму розкладі! *Нам треба покаятися у причинах, через які ми не молилися за це!* Ми маємо роздумувати над уривками з Біблії, згадувати працю Духа Святого у нашому житті і взяти до уваги приклади з життя історичних та сучасних чоловіків та жінок, які показують, що може зробити Дух у нашому людському житті. Ми маємо розбудити бачення у своєму розумі та жагу у своєму серці до того, що Дух може здійснити у нас, а вже тоді сильно і витривало молитися, щоб Дух прийшов.

Питання для обговорення

- 1. Скільки часу Ви молитесь за вирішення проблем, які впливають на Вас, на Вашу сім'ю та друзів? Скільки часу Ви молитесь, шукаючи Божої слави та праці Святого Духа?**

- 2. Чи є між ними нерівновага? Які ідоли можуть обтяжувати Ваші молитви?**

Помоліться

- 1. Помоліться, щоб Ваша спільнота втілила віру в Євангеліє та євангельське бачення.**

- 2. Покайтеся у речах, які Ви цінуєте більше, ніж Божу любов та Ісусову благодать у забезпеченні своєї безпеки та самотності. Помоліться за особисте оновлення, щоб повністю відчувати дії Святого Духа.**

ЗА ЩО КОНКРЕТНО ТРЕБА МОЛИТИСЯ?

За Божий Дух у нашому серці.

Павло говорить своїм християнським читачам у посланні до Ефесян 3:16-19, що він молиться за них.

Чого він просить? Він молиться за Духа для них. Він просить про:

Духа, щоб дав їм внутрішньої сили;

- а. те, щоб Христос оселився у їхніх серцях;
- б. те, щоб вони пізнали любов Христа та
- в. те, щоб вони наповнилися всією Божою повнотою.

«Молюся, щоб Він дав вам за багатством слави Своєї силою зміцнитися через Духа Його в чоловікові внутрішнім, щоб Христос через віру замешкав у ваших серцях, щоб ви, закорінені й основані в любові, змогли зрозуміти зо всіма святими, що то ширина й довжина, і глибина й вишина, і пізнати Христову любов, яка перевищує знання, щоб були ви наповнені всякою повнотою Божою».

З одного боку, це – дивна молитва. Павло молиться за християн, які вже є людьми, в яких проживає Христос! І звісно, що всі християни знають, що Христос любить їх, інакше у них не було б спасаючої віри! І це ще не все – усі християни мають також і повноту Бога, що перебуває у них (Колосян 2:9-10). То чого ж просить Павло?

Так само, як мати рахунок у банку – це одне, а користуватися ним – це щось зовсім інше, так і мати Бога за Батька й Ісуса як коханого та використовувати цей факт – відчувати, дозволяти, щоб це поглиблювало наше емоційне життя посеред світу. Павло хоче, щоб ми не просто вірили, що повна слава та величність Бога є всередині нас, але хоче, щоб ми відчували її, щоб переповнювалися нею. Він молиться, щоб ми осягнули істину, Ким є Христос, щоб це знання було не просто теоретичним. Він хоче, щоб ми відчули цю силу, щоб вона впливала на наше життя зсередини. Наприклад, чи знаєте Ви, що Бог любить Вас? Якщо так, то чому Ви так засмучуєтеся, коли інші Вас критикують? Коли істина Божої любові до Вас насправді «запалає вогнем», коли істина про Божу любов стане великою, коли вона буде непокоїти, утішати та зворушувати нас, тоді ми відчуємо, що критика перестане зачіпати нас так, як раніше. Тепер істина зійшла у наше серце. Саме за це молиться Павло.

Інший випадок читаємо у Римлян 8:15-16: *«Бо не взяли ви духа неволі знов на страх, але взяли ви Духа синівства, що через Нього кличемо: Авва, Отче! Сам Цей Дух свідчить разом із духом нашим, що ми діти Божі».* У вірші 15 бачимо, що Дух Святий дає нам змогу вірити і відчувати, що ми є Божими дітьми. Іншими словами, Святий Дух дає нам можливість повірити в Євангеліє. І хоча кожне відновлене серце «знає», що ми є дітьми Божими, а вірш 16 на це послається, коли читаємо, що свідчить з *нашим* духом, що ми Його – то це також глибше або сильніше запевнення.

Сам Дух Святий іде поруч із нашим духом і свідчить із ним. Це – юридична мова. Наш дух на лаві свідків запевняє, що ми є Божими обраними улюбле-

ними дітьми. Однак є також багато свідчень про протилежне! Вердикт, у певному сенсі, полягає у сумніві. Але тоді приходить Дух Святий і стає головним свідком. Коли Він також свідчить, що ми є Божими дітьми, тоді не залишається жодних сумнівів. Справу закрито. Ллойд-Джонс та інші розуміли, що інколи у нашому досвіді ми отримуємо вливання Божої любові та дійсності, яка перевершує звичайну впевненість, яку має наше серце. Це така ж відмінність, як між знанням, що певний чоловік є твоїм батьком, і тим, що він тримає тебе на руках. Коли хтось із нас отримує це «свідчення Духа», то ми отримуємо особисте оновлення. Коли воно виливається на багатьох людей одночасно, то настає духовне пробудження.

Проповідник Дуайт Л. Муді мав церкву в Чикаго, яку 1871 р. знищила велика пожежа. Коли він збирав гроші у Нью-Йорку на відбудову, то почав молитися за силу Святого Духа у своєму житті. Він хотів подолати велике відчуття слабкості та зневіри після трагедії.

«Я постійно плакав до Бога, щоб Він наповнив мене Своїм Духом. Одного дня в Нью-Йорку – що це був за день! Я навіть описати не можу. Це була занадто свята подія, щоб якось її назвати. У Павла був досвід, про який він не розповідав чотирнадцять років. Можу лише сказати, що Бог відкрив мені Себе, і я мав таке відчуття Його любові, що мусив просити його забрати Свою руку. Я знову почав проповідувати. Мої проповіді не змінилися. Я не говорив про якісь нові істини, але сотні людей наворачалися. Я б не був у такому стані без того благословенного досвіду; навіть якби мені тоді дали увесь світ, то він був би таким же мізерним, як і пісок».²

Джонатан Едвардс пояснює ці біблійні тексти, які ми розглядаємо (Вихід 33, Римлян 8, Ефесян 1 та 3) у своєму класичному уривку проповіді «Божественне та надприродне Світло»:

«Знання добра, для пізнання якого Бог створив людський розум, є двостороннім. Перша сторона – це теоретичне знання... А інша складається з чуття серця, коли серце відчуває задоволення та насолоду в присутності цієї ідеї. Перша сторона – це просто усвідомлення, незалежно від розташування душі... Є різниця між раціональним розумінням того, що Бог є святим та благодатним і відчуттям любові та краси цієї святості та благодаті. Є різниця між раціональним розумінням того, що мед є солодким і відчуттям того, що він солодкий на смак. Можна розуміти у голові, що мед солодкий, не пробувавши його на смак, але не можна, спробувавши смак меду, не розуміти, що таке солодкий смак».³

Питання для обговорення

1. Як Ісус попідкувався про наші потреби безпеки та самобутності? Як у своєму житті Ви втілюєте в реальність любов Ісуса до Вас?

2. Як очищення від наших ідолів та зосередження на благодаті Ісуса може змінити наші молитви?

ЗА БОЖУ ПРИСУТНІСТЬ СЕРЕД ЙОГО ЛЮДЕЙ

Якби ми завершили наше вивчення молитви за відновлення зараз, то можна було подумати, що молитва оновлення стосується тільки пошуку особистого внутрішнього відчуття Бога. Але сутність спільної молитви в тому, що ми збираємося разом як тіло, шукаючи Божої присутності у спільноті. Розгляньмо уривок у Книзі Вихід 33:15-20:

«І сказав він до Нього: Коли сам Ти не підеш, то не виводь нас ізвідси. Бож чим тоді пізнається, що знайшов милість в очах Твоїх я та народ Твій? Чи ж не тим, що Ти підеш із нами? І будемо вирізнені я та народ Твій від кожного народу, що на поверхні землі. І промовив Господь до Мойсея: Також цю річ, про яку говорив ти, зроблю, бо ти знайшов милість в очах Моїх, і Я знаю на ім'я тебе. А він відказав: Покажи мені славу Свою! І Він промовив: Я переведу все добро Своє перед тобою, і покличу Господнім Ім'ям перед тобою. І Я помилую, до кого милостивий, і змилосерджуся, до кого милосердний. І Він промовив: Ти не зможеш побачити лиця Мого, бо людина не може побачити Мене і жити».

Тут Мойсей не обмежується молитвою за особисте запевнення та відчуття Бога. Його прохання є неймовірним. Він хоче пізнавати Божу присутність у славі, але просить про це не тільки для себе. Він хоче, щоб спільнота Божого народу стала свідком краси та видимої реальності Бога. Це та молитва, яка зачарує світ свідченням Божої сили та її сйави у християн.

У Новому Заповіті Церкву названо «храмом Духа Святого» (1 Коринтян 3:16, Ефесян 2:21-22, 1 Петра 2:5). Це неймовірна заява! Присутність Духа у нашому житті через Христа є виконанням старозавітньої обіцянки, що Бог буде мешкати серед Своїх людей. Таким чином Він покаже світові нове людство – нове суспільство людей, де ведення бізнесу, расові стосунки, сім'я, праця та відпочинок, секс, гроші та влада використовуються, щоб служити та піклуватися про процвітання інших.

Наприклад, у 1 Коринтян 3:16-17 Павло говорить: *«Чи не знаєте ви, що ви Божий храм, і Дух Божий у вас пробуває? Як хто нівечить Божого храму, того знівечить Бог, бо храм Божий святий, а храм той то ви!»* Він продовжує наводити аргументи, говорячи про тих, хто нищить єдність і спільноту церкви своїм бунтівним духом та сіянням чварів між групами, які вірні своїм християнським лідерам. Павло говорить, що гасити Духа та руйнувати спільноту – дорівнює руйнуванню Божого храму. Гордон Фі пише про це так:

«Коринтяни були у процесі руйнування Божого храму, бо їхні суперечки та захоплення мудрістю призводили до вигнання Духа єдності з-поміж себе. Тому це найсерйозніше попередження... Його храм, місце Його присутності є святим, а ви, церква в Коринті, є тим храмом. Спільнота церкви – це місце особистої присутності Бога через Святого Духа. *Це те, що «відрізняє Божий народ від усіх інших народів на землі»* (Вихід 33:16). У Новому Завіті немає важливіших за ці слів щодо природи Церкви!»⁴

Павло розуміє, що присутність Духа дається людям не просто, щоб вони отримали неймовірний досвід, але щоб перетворити християнську спільноту на абсолютно унікальне суспільство – суспільство любові, правди та краси. Спільна молитва – це молитва за спільне Тіло. Особисте відчуття Духа та відчуття Його у спільноті, звичайно ж, взаємопов'язані. Християни, які починають відчувати Божу красу, силу та любов ставлять стосунки з Христом та церквою на перше місце у своєму житті. Вони більше готові говорити з іншими про свою віру і роблять це набагато привабливіше. У них є більше впевненості у своїй церкві, а тому вони більшою мірою готові запрошувати інших людей. У них також є нова свобода давати одне одному, не переймаючись здобуттям грошей чи статусу та не пишаючись цим. Усе це прикрашає християнську спільноту.

Зрештою, часи великого духовного оновлення – це часи, де ті, хто шукає Бога, або просто перехожі, можуть увійти на служіння до спільноти християн і одразу відчути любов, яка наскільки потужна та «густа», що її можна майже ножем різати. Мартин Ллойд-Джонс описав це так:

«Потрібно щось таке дивовижне, що не можна було б пояснити людськими словами... Ми можемо проповідувати істину, ми можемо її захищати, ми можемо насолоджуватися апологетикою, ми можемо спробувати представити потужний фронт світові, але знаєте що? Усе це не вражає світ. Воно залишає світ там, де він і був. Існує потреба чогось настільки приголомшливого, настільки божественного, настільки незвичайного, що захопило б увагу світу та довело, що ми дійно... народ Божий. Що зараз не так – це зникнення унікальності Церкви. Як важко побачити різницю між Церквою і добрими організаціями, політичними гуртками, культурними клубами. Прийдіть на їхні зустрічі і запитайте себе: чи є якась різниця? Ми є добрими людьми, нас поважають... Тому просіть Бога: «Струсони нас!» Не будівлю, а нас самих. Просіть Його зробити Вас такими дивовижними, щоб світ був змушений поглянути і запитати: «Що це таке?» Так, як вони питали у день П'ятидесятниці, як і тоді, коли Дух вилився на Вайтфілда та братів Веслі».⁵

Питання для обговорення

- 1. Які притаманні нам дії «руйнують Божий храм»? Тобто руйнують єдність та спільноту Церкви?**

- 2. Якби ми повністю досягнули Ісусову благодать у своїх серцях, що характеризувало б наше спільне життя як Церкви?**

Помоліться

- 1. Молитвами покаяння.**

- 2. Попросіть сміливості діяти рішуче, перебуваючи в безпеці у Божій любові та благодаті, щоб Дух Святий продовжував їх нам відкривати.**

- 3. Моліться за Вашу церкву, щоб вона щоразу більше ставала спільнотою любові, правди та краси.**

ЗА СЛАВУ БОГА У МІСТІ

У розділі 18 книги Буття Авраам ревно молиться та просить Бога врятувати (буквально *спасти*) міста Содом та Гоморру. У Єремії 29 Бог закликає свій народ молитися за мир (*шалом*) Вавилону. Це були жорстокі язичницькі суспільства, але Божий народ мав заклик молитися, щоб Божа слава об'явилася їм. Тому, зрештою, спільна молитва за духовне оновлення в Нью-Йорку має бути молитвою за Нью-Йорк. *Ми маємо молитися, щоб Божа слава стала видимою.* Це – основна тема Псалмів. Божа слава – це Його вага, Його важливість, Його дійсність. Багато людей у наших містах вірять у Бога, але не у Бога слави. Один із найкращих способів молитися так – це ходити вулицями міста і молитися за нього.

Така молитва може охоплювати також молитву за певну групу людей. Ось кілька прикладів:

1. за безхатченків;
2. за сім'ї з одним опікуном;
3. за в'язнів, кримінальну спільноту (організовану та ін.) та нелегальну торгівлю наркотиками у Нью-Йорку;
4. за порнографію, проституцію та сексуальну індустрію Нью-Йорка (особливо за тих, хто втік із дому тощо й опинився у сексуальному рабстві);
5. за людей, хворих на СНІД;
6. за заможні райони, за місцевих «аристократів»;
7. за гомосексуальну спільноту;
8. за єврейську спільноту;
9. за коледжі та студентські спільноти;
10. за бізнес та спільноту фінансистів;
11. за театральну та розважальну спільноту;
12. за ЗМІ;
13. за спільноту художників та музикантів;
14. за бідні райони Гарлем, Південний Бронкс, Бруклін та Квінзі;
15. за райони домініканських громад у північному Мангеттені;
16. за індійські та пакистанські виборчі округи в Квінзі;
17. за китайські та корейські громади в Квінзі, які постійно зростають;
18. за арабські та близькосхідні спільноти Брукліну;
19. за «нові» спільноти латиноамериканців із Мексики, Центральної та Південної Америки;
20. за літніх людей у будинках пристарілих.

Питання для обговорення

1. Чи є конкретний район, група людей чи певна сфера життя в місті, за яку могли б молитися члени Вашої групи протягом певного періоду (наприклад, три місяці)? Не обмежуйте себе наведеним вище списком. Можете також молитися за служіння, які відвідуєте, чи за якесь конкретне служіння Церкви або за нову церкву в місті чи деінде у світі.

Помоліться

1. Щоб Дух Божий дав щире бажання молитися за якийсь аспект життя міста чи світу.

2. За розуміння, до чого веде Вас посвята до молитви, що зосереджується на Божому Царстві. (Пам'ятайте, Ви зійшлися разом не випадково!)

-
- 1 Гаррі Стоут та Нейтан О. Гетч «Діла Джонатана Едвардса» (*Works of Jonathan Edwards*). – Том 22. – Проповіді та нариси 1739-1742 (New Haven: Yale, 2003).
 - 2 Вільям Р. Муді «Життя Двайта Л. Муді» (*The Life of Dwight L. Moody*, Albany, Ore.: Book for the Ages, Ages Software, 1997). – С. 127.
 - 3 Джонатан Едвардс «Діла Джонатана Едвардса» (*The Works of Jonathan Edwards*. – Том 2. – (Carlisle, Pa.: The Banner of Truth Trust, 1974). – С. 14.
 - 4 Гордон Д. Фі «Павло, Дух та народ Божий» (*Paul, The Spirit, and the People of God*, Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1996). – С. 19.
 - 5 Д. Мартин Ллойд-Джонс «Оновлення». (*Revival*, Wheaton, Ill.: Crossway Books, 1987).

МОЛИТВА

{Спільна молитва 3}

Три принципи молитви, зосередженої на Царстві

Заняття 3

ПОВТОРЕННЯ

Що таке духовне оновлення?

Духовне пробудження чи оновлення – це Божя праця, у якій Церква здобуває красу та силу, тому що посилюються звичні дії Святого Духа. Звичними діями Духа є засудження гріха, радість і впевненість у благодаті та Батьківській любові, доступ до Божої присутності, формування глибокої спільності та стосунків любові.

Як настає духовне оновлення?

Певний елемент завжди був присутнім у кожному пробудженні. Це – **спільна, сильна, дієва молитва**, особливо перед загрозою певного випробування. Це не молитва за особисті потреби, але за славу Божу серед Його людей. Це та молитва, яка зачарує світ свідченням про Божу силу та сяяння у Церкві, а Церква стане новим людством і знаком прийдешнього Царства. Християнам загалом набагато краще вдається особиста, ніж спільна молитва. Але у час пробудження спільна оновлююча молитва є завжди значним фактором у тому, як працює Бог.

Що є у центрі молитви, зосередженої на Царстві?

Молитва, зосереджена на Царстві, закликає нас відкласти наші особисті матеріальні прохання. Натомість ми молимося за Божий Дух у нашому серці, за Божу присутність посеред нас та славу Бога у місті.

На цьому третьому занятті ми розглянемо три принципи, що характеризують ефективну молитву, зосереджену на Царстві. А саме: (1) надзвичайність, (2) дієвість та (3) покаяння.

ПЕРШИЙ ПРИНЦИП: НАДЗВИЧАЙНА МОЛИТВА

«А Мойсей узяв намета, та й нап'яв його поза табором, далеко від табору, і назвав його: скинія заповіту. І бувало, кожен, хто шукав Господа, входив до скинії заповіту, що поза табором» (Вихід 33:7).

У розділі 33 Книги Вихід йдеться про ситуацію після випадку із золотим телям. Стосунки між Богом та Його народом зіпсувалися. Тепер Мойсей встановлює намет *поза* табором. Важливо зауважити, що це не була скинія, яку збудували згодом як рухомий ізраїльський храм, що стояв посередині табору. Натомість це був простий намет, куди кожен міг прийти, щоб помолитися і зустрітися з Богом. Але цей намет було напнуто поза табором, напевно, як нагадування Ізраїлю, що треба багато каятися перед тим, як Бог знову перебуватиме посеред них.

Ті, хто хотів шукати Божого обличчя, мали зійти зі свого шляху, порушуючи свій звичний ритм життя.

Бог торкнувся Мойсея, щоб створити це місце, де можна було молитися за Божу присутність. Згодом інші також відчули потребу шукати Бога. Однак знаходимо багато вказівок на те, що спочатку таких людей було дуже мало. Певний час це міг бути тільки Мойсей.

Чого це нас вчить? Цікаво зауважити, що духовне пробудження, як правило, починається з невеличкої групи людей, іноді – з однієї людини, яка починає молитися за Божу славу у спільноті. Зазвичай це просто жменька людей. Це завжди «надзвичайна» молитва поза звичними служіннями та молитвами.

Об'єкт дослідження: Західна півкуля

Джеремая Кальвін Ланф'єр був мирянином у Північній голландській реформатській церкві на вулиці Фултон у Нью-Йорку. Він вирішив щосереді ополудні проводити молитовні зустрічі для бізнесменів, які працювали поблизу.

Перша зустріч відбулася 23 вересня 1857 року. Перша особа, яка приєдналася до Ланф'єра, запізнилася на півгодини, а ще кілька прийшли пізніше. Але спільнота швидко зростала, і за місяць вони вирішили зустрічатися щоденно. За підрахунками преси через кілька місяців на цю обідню молитву збиралося близько 10 тисяч людей. До травня 1858 року близько 50 тисяч нових людей прийшли до церков у місті з населенням близько 800 тисяч. Все почалося з однієї людини, з малої групи людей, які хотіли молитися.

Об'єкт дослідження: Східна півкуля

У 1900 році чисельність християн у Кореї все ще була мізерною – лише 0,04% від усього населення. Але у 1903 році у місті Вонсан був один канадський місіонер Р. А. Гарді, який проводив біблійне дослідження на тему молитви. Йому впав у вічі текст Луки 11:13: «Отож, коли ви, будши злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого всім тим, хто проситиме в Нього?» Він був глибоко переконаний, що мотивацією його місіонерської праці було бажання вивищитися перед Богом і людьми, що він не побудував свою працю на благодаті, молитві та Святому Духові. Замість віри у Христове виправдання він шукав способи виправдати себе, а це призвело до втрати радості, молитви та сили. Він виголосив це свідчення перед корейською спільнотою, публічно покався у своїй гордості, закам'янілості серця та браку віри в Христа. Для конфуціанської культури це було шоком, адже тут втратити обличчя було немислимим. Люди почали каятися, молитися та шукати Святого Духа. Це пробудження поширилося за межі міста Вонсан і церкви почали рости.

У 1906 році на хвилі цього пробудження корейський студент на ім'я Сан Джу організував першу ранкову зустріч, учасники якої зустрічалися о 04:30.

Ця традиція поряд із нічною молитвою стали необхідними для духовного життя у корейських церквах. Але спочатку це було винятково та надзвичайно. Це було «поза інструкцією».

Зрештою, на біблійній конференції 17 січня 1907 у місті Пхеньян зібралось 1500 людей (на той час це був великий натовп). Проповідник завершив проповідь і закликав людей до молитви, заохочуючи їх молитися вголос, якщо бажають.

«Уся спільнота почала молитися вголос та в унісон. Раптом вони вибухнули молитовним гулом, бо люди відчули сильне бажання молитися. Молитва, що звучала, наче гігантський водоспад, захопила усю спільноту. Вільям Блер, пресвітеріанський місіонер, був присутній там і згодом так описав побачене: «Усі присутні почали молитися голосною молитвою, а ефект того, що тисячний натовп почав так молитися, неможливо описати. Після чергового визнання всі вони почали нестримно ридати, усі ми плакали. Просто не могли стриматися. І Зібрання тривало до 2 години ночі, ми визнавали гріхи, плакали і молилися... Ми молилися, щоб Бог вилив Свого Святого Духа на людей – і це сталося».¹

Впродовж тижня більшість вечірніх зібрань були такими ж потужними. Вільям Блер розповідає, як було далі, коли завершився тиждень:

«Християни повернулися додому, взявши з собою вогонь П'ятидесятниці. Він поширився практично на кожну церкву. Вдень університети скасовували заняття, тому що студенти разом зі слізьми виливали свої гріхи. Наші серця знову і знову рвалися на шматки, коли люди повертали дрібні речі та гроші, вкрадені за роки. По всьому місту люди ходили від хати до хати, визнаючи гріхи, повертаючи вкрадене не лише християнам, але й невірющим. Китайський купець був приголомшений, коли один християнин підійшов до нього і виплатив йому велику суму грошей, яку колись здобув несправедливо. Все місто було спантеличене. Над цілим містом лунав плач, навіть невірющих це перелякало».²

З цього почався довгий марш християнства у корейському суспільстві та культурі впродовж останніх 100 років. Сьогодні християни – це близько 50% усього населення.

Цей феномен не варто відкидати, як просто емоціоналізм чи пієтизм. Гарві Конн, місіонер із багаторічним стажем у Кореї, пояснював, що це пробудження було «потужною зустріччю» першого порядку, і воно змінило культуру. Конн пише, що конфуціанство створило ідола з ієрархічної влади, а тому все було глибоко самоправедним. З цього народилося вірування, що той, хто поважає себе, ніколи не може каятися. Це означало б втратити обличчя. Але Євангеліє принесло потужну зустріч у самому серці корейської культури. Нова концепція смирення та величі у Євангелії зумовила неймовірні зміни у житті новонавернених. У цьому пробудженні чоловіки, особливо ті, які майже взагалі не вмiли давати собі раду з соромом та поразкою, через Святого Духа відчули Божу любов у Євангелії. Це звільнило їх, щоб визнати свої провини.³

ПІДСУМОК

Що ми дізналися? Д. М. Ллойд-Джонс говорить, що пробудження починається, коли «ми... встановлюємо намет десь у нестандартному місці. Нам треба зійти зі звичної дороги. Тепер хочу поставити Вам запитання... Чи задоволені Ви просто звичайними служінням... і виконанням рутинних речей? Чи Ви відчули, що покликані до чогось виняткового [у молитві], щоб вийти і здійснити задля пробудження щось сміливе? Жодне духовне пробудження в довгій історії Церкви ніколи не було офіційним рухом у Церкві... Повірте мені, друзі, що коли з'явиться наступне пробудження, то це буде несподіванкою для всіх, особливо для тих, хто намагався його організувати».⁴

Питання для обговорення

- 1. Як виглядатиме надзвичайна, небуденна молитва у Вашому житті? Як втілити її в життя?**

- 2. Як може виглядати надзвичайна молитва у Вашій церкві, якщо вона стане поширеною?**

- 3. Що Ви готові зробити поза звичним життям, щоб молитися за оновлення у Вашій церкві? Що готова зробити Ваша група?**

Помоліться

- 1. Щоб Ви і Ваша група відчули поклик до «надзвичайної» молитви за Церкву. Це можуть бути нові незаплановані молитовні зустрічі або ж, можливо, окремі люди виділятимуть щодня чи щотижня час, щоб молитися як «вартові».**

ДРУГИЙ ПРИНЦИП: ДІЄВА МОЛИТВА

«На мурах твоїх, Єрусалиме, Я поставив сторожу, ніколи не буде мовчати вона цілий день та всю ніч. Ви, хто пригадує Господа, не замовкніть, і перед Ним не вмовкайте, аж поки не зміцнить, і аж поки не вчинить Він Єрусалима за славу Свою на землі!»
(Ісаї 62:6-7)

Ісає розглядає всю історію у формі розповіді про два міста. Він розуміє, що «місто людей» – це соціальний порядок, але побудований він на власному спасінні людей і прославленні себе самих. А «місто Бога» – це соціальний порядок, який збудований на Бозі. Це місто назване Єрусалимом, Сіоном, Божою горою, або ж «найміцнішим містом» – це Божий народ на землі, альтернативне людське суспільство. Ісає молиться, щоб Бог так прикрасив Свій народ на землі Своєю присутністю, щоб світ побачив її та почав прославляти Його. «Сторожа» – це ті люди, які, як Ісає, моляться за це.

Спателичує тут заклик Ісаї «не вмовкати» і «перед Ним не вмовкати», аж доки «не зміцнить, і аж поки не вчинить Він Єрусалима за славу Свою на землі!» Мова видається надто сміливою. Але вона суголосна із дуже схожим закликком Ісуса, коли Він розповідає про жінку, яка надокучала судді, щоб той виявив їй справедливість, а тоді каже, що і ми також маємо звертатися до Бога в молитві! (Луки 18:1-8). Це також нагадує молитви у Псалмах. Вони тривають і тривають. Вони нагадують Богові про Його обіцянки. Вони говорять Йому, що Він зробив і що ще зробить. Як каже Ллойд-Джонс: «Не давайте Йому спокою, самі заспокойтеся. Продовжуйте. Продовжуйте бомбардувати Бога своїми проханням, допоки не отримаєте відповіді».⁵ Ці слова спантеличують, коли усвідомлюєш, що Ллойд-Джонс був дуже традиційним, консервативним і вірним кальвіністом. Але він знав Біблію, він знав її букву та дух, а тому закликає нас молитися так, як закликає нас молитися Біблія.

Подумайте, як Авраам молився за Содом і Гоморру (Буття 18:16-33). Ці міста були дуже злими й жорстокими, однак Авраам молився до Бога знову і знову, щоб той помилював їх. «Чи не врятуєш їх заради п'ятидесяти праведників?» «Гаразд» – каже Бог. «А заради сорока? Тридцяти? Двадцяти?» Подумайте, якби Мойсей молився на горі за Божу славу (Вихід 33-34). Бог каже: «Я дам тобі ось стільки». А Мойсей казав би: «Я хочу більше». Бог каже: «Гаразд, я дам тобі ось стільки». А Мойсей: «Я хочу ще більше».

Напевно, найяскравішим прикладом є Яків у Буття 32 – він бореться з таємничим чужинцем вночі. Раптом він усвідомлює, що бореться з Богом. Бог каже: «Відпусти мене», а Яків каже: «Ні, доки Ти мене не благословиш». І Бог благословляє. Те саме бачимо з Авраамом, Мойсеєм, у Псалмах, в Ісаї 62 та в Луки 18. Бог, звичайно ж, не потребує наших молитов, щоб виконати Свою волю, Він не потребує нагадування і повторення, однак Він хоче, щоб ми невпинно молилися. Чому?

Джонатан Едвардс про Боже благословення

У Джонатана Едвардса є неймовірна проповідь⁶ про Буття 32:26-29, яка називається «Отримати благословення Боже можна, не відпускаючи Його, аж доки Він не благословить нас». Ось підсумки його думок.

Це *не* постійний тиск на Бога, що випливає з віри, нібито ми заслужили на щось. Часто мотивом цієї безперестанної молитви є відчуття, що ми заслужили на добре життя. Ми кажемо: «Я не відпущу Тебе, допоки Ти не виконаєш Своїх зобов'язань! Я служив Тобі, тому тепер Ти маєш послужити мені!»

Це *не* постійно випрошувати у Бога з відчаю, в який ми впадаємо через невпорядковані бажання. Коли добрі речі стають головними у житті, то ми втрачаємо будь-яке внутрішнє задоволення. Деякі речі уже не обговорюються, ми вже не можемо уявити своє життя без них. Тому ми можемо почати невпинно молитися просто через тривогу і страх.

Але це обов'язок наполягати у молитві, *тому що* Бог закликає нас до цього. Він хоче, щоб таким чином ми шукали Його та Його добрих речей.

Але чому Бог цього хоче? Едвардс вказує на такі причини. По-перше, Бог хоче, щоб завдяки такій поведінці наші серця позбулися самодостатності. Тільки тоді, коли ми молимося таким чином, у нас з'являється глибоке усвідомлення абсолютної залежності від Бога. Якби Божі благословення приходили до нас без молитви, то ми стали б закам'янілими і гордими, думаючи, що добре і комфортне життя дано нам тому, що ми праведні та розумні. Це засліпило б нас щодо нашого стану справжньої слабкості. Саме тому у Римлян 1 читаємо, що найгірше, що Бог може зробити бунтівним серцям – «це полишити їх у своїх бажаннях». Тобто дати їм те, чого вони хочуть, без молитви! Ось що засліплює людей у їхній потребі Бога.

По-друге, Бог цього хоче для того, щоб наші серця були готові радіти Богом як Творцем усіх благословень. Якби Божі благословення приходили до нас без молитви, то ми не сприймали б Його як джерело всього, що нам потрібно. Коли ми не молимося, то обкрадаємо себе у радості. Ми осліплюємо себе щодо благодаті та доброти Бога. Коли ж прийдуть благословення, то ми не будемо сповнені вдячності, а це єдине правильне ставлення людського серця до Бога та до самого життя. Життя, пронизане молитвою, знаходить насолоду у найбуденніших речах: нормальному здоров'ї, доході, сім'ї, стосунках. Вони здаються серцю такими, якими є – дивовижними дарами благодаті! Без насиченого молитвою життя наші очі стають сліпими до простих речей, які походять від Бога.

По-третє, коли ми постійно молимося *спільно*, тоді ці благословення створюють спільноту, поєднуючи разом наші серця. Коли ми разом молимося за благословення когось, то та людина відчуватиме підтримку та солідарність, яку неможливо отримати якимось інакше. Коли ми молимося за нашу церкву, то це об'єднує нас та спонукає звертатися до Бога, замість того, щоб звинувачувати одне одного за хиби церковного життя.

У двох словах, Бог закликає нас молитися безперестанку, бо Він знає, що дуже небезпечно давати нам багато добрих речей, якщо наше серце та духовне бачення не готове через відсутність молитви у нашому житті.

Підсумок

Що ми дізналися? Ще таке слово від Ллойд-Джонса:

«Я заохочую Вас почитати біографії тих, кого Бог використовував у Церкві впродовж століть, особливо під час духовних пробуджень. Ви побачите таку ж святу сміливість, таке ж обґрунтування, таке ж звертання до Бога, ті ж нагадування Йому про Його обіцянки. Мені інколи здається, що в цьому й полягає вся таємниця молитви. Томас Гудвін використовує чудовий термін. Він каже: «Прохайте Його, прохайте Його про це. Не залишайте Його в спокої. Надокучайте Йому щодо Його обіцянок... Цитуйте Йому Писання. І знаєте що? Богові приємно чути це від нас, як і батько любить, коли так роблять його діти, адже вони слухали те, що він говорив».⁷

Питання для обговорення

- 1. Як ця тривала молитва може змінити Ваші стосунки з Богом? Як це змінить Вашу реакцію на молитовну відповідь?**
- 2. Яким є правильне ставлення при звертанні до Бога? Яким є неправильне ставлення?**
- 3. Обговоріть якусь ситуацію, де Ви довго просили щось у Бога. Поміркуйте над своїм ставленням, Божою відповіддю та її впливом на Ваше пізнання себе і Бога.**
- 4. Як би це виглядало, якщо б Ваша група безперестанку молилася Богові цим надзвичайним способом? Як би це виглядало у Вашій церкві?**
- 5. Про що треба просити Бога окремо та спільно? Як зробити нашу молитву надзвичайною та небуденною?**

Помоліться

- 1. Щоб ми окремо та спільно, як церква, почали відчувати зростання плоду невпинної молитви: смиренну залежність від Бога замість гордості, радість та задоволення у всіх добрих речах, які ми маємо, навіть у щоденних речах; єдність любові та відсутність нарікань і скиглення у церкві.**

ТРЕТІЙ ПРИНЦИП: МОЛИТВА ПОКАЯННЯ

Молитва, зосереджена на Божому Царстві, також закликає нас до спільного покаяння та прагнення Бога. Для неї характерним є покаяння через нашу нестачу любові, радості, жаги за загубленими, спрагою за Богом і т. д. Кожна церква має спільні гріхи, тому до цього варто підійти з мудрістю. Тобто нас повинна супроводжувати неймовірна надія! Ми маємо євангельську надію, що Бог здійснить неймовірні речі посеред нас.

Оновлення завжди починається з глибокого засудження гріха, а супроводжується зачаруванням благодаттю та любов'ю і насолодою від них. Що глибше ми відчуваємо свою гріховність, то більше відчуватимемо зачудування через прощення. Як писав Джон Ньютон: «Це благодать забрала страх, що душу полонив, і Божий страх мені дала – тепер у серці мир».

Покаяння, що базується на Євангелії, є необхідним. Без погляду на Євангеліє наші серця будуть каятися з огляду на страх наслідків та того, що Бог відкине нас. Але Євангеліє веде нас до покаяння, *тому що* Ісус помер за наші гріхи, щоб ми *не* були відкинутими. Законницьке покаяння говорить: «Я порушив Божі правила», проте справжнє покаяння говорить: «Я розбив Богові серце».

Євангеліє створює єдиний правильний сум за гріх. Він чистий і не розбиває нас. Євангеліє каже: «Поглянь на Ісуса, що помер за тебе! Він не покине і не залишить тебе, невже в такому випадку ти можеш відповісти на це покликання у такому стані, в якому зараз перебуваєш? Ти не живеш так, ніби Бог любить тебе. Як ти можеш жити у гріху, за який Він постраждав, щоб звільнити тебе?» Лише Божа благодать дає мотивацію, завдяки якій ми можемо зненавидіти гріх, не зненавидівши себе. Це – єдина мотивація, через яку гріх втратить привабливість для нас.

Смерть Христа за нас – це єдина річ на світі, яка найбільше засуджує нас, щоб бути святими, і водночас найбільше запевнює, що нас неймовірно люблять. Якщо Він *помер* за нас, то це – наше засудження. Але якщо Він помер за *нас*, то це – наше утішення. Ми засуджені, бо знаємо, що наш гріх є вершиною невдячності за Його кров.

Євангельське покаяння також дає можливість нам та церквам зустрітися з власною самоправедністю, з тими проявами плоті, в яких закорінені грішна

поведінка. Ми розуміємо, що нам не лише треба покаятися у гріхах, а також у нашій «праведності» – нашому альтернативному «спасінні», яке породжує нашу віру в те, що хрест нам не потрібен. Такими формами «праведностей» можуть бути добрі справи, духовна дисципліна та правильна теологія, а також влада, успіх, схвалення від інших. Спільна ознака усього цього – це те, що ми довіряємося їм, щоб нас прийняли, замість того, щоб довіритися хресту Христовому. Тому Євангельське покаєння – це покаєння, яке відвертає нас від самодостатності, самовпевненості, самоправедності та від породжених ними страхів. Покаєння проливає світло на їхню справжню природу – це горда відмова приймати батьківську любов, яка є безкоштовною через Христа. Життєдайне покаєння каже такі слова нашій гордості, фальшивій безпеці, страхам, тривозі та гіркоті: «Це не мій мир! Це не моє спасіння! Це не контролюватиме мене! Я бачу, що це фальшивий бог!»

Шість ознак спасіння

Томас Ватсон визначив шість ознак справжнього покаєння, що ґрунтується на Псалмі 50.⁸ Ці риси дають нам зразок для наших молитов.

1. *Зір.* «Мій гріх передо мною постійно» (вірш 5). Ніхто не може щиро покаятися без Святого Духа, який виявляє нам наш гріх.
2. *Сум.* «Тобі, одному Тобі я згрішив, і перед очима Твоїми лукаве вчинив» (вірш 6). Покаєння передбачає щирий сум за гріх, оскільки це засмутило Бога, і з огляду на те, чого це Йому коштувало. Фальшиве покаєння – це сум через наслідки гріха за те, як це засмутило нас і чого нам коштувало. Жаль до себе може видаватися покаєнням, але це не воно.
3. *Відповідальність.* «Тому справедливий Ти будеш у мові Своєї, бездоганний у суді Своєм» (вірш 4). Справжнє покаєння не виправдовується, не звинувачує інших, бере всю відповідальність на себе і готове приймати наслідки без нарікань. Це справжнє покаєння – згода з суддею.
4. *Смирення.* «О то я в беззаконні народжений» (вірш 7). У справжньому покаєнні відбувається повна зміна ставлення до себе. Ми стаємо залежними від Бога та інших. Міф про самодостатність розвіюється.
5. *Ненависть.* «Перед очима Твоїми лукаве вчинив» (вірш 6). Якщо був справжній сум через гріх (а не через його наслідки), то ми ненавидітимемо сам гріх. Ватсон говорить, щоб ми здерли маску з гріха і побачили, яким він є – «найжахливішим монстром».
6. *Зміна.* «І з лагідним духом підтримай мене» (вірш 14). Якщо інші п'ять рис є, то ми відкинемо гріх. Його сила над нами ослабне, і ми принаймні будемо прогресувати.

Спільне покаєння дуже могутнє. Зазвичай його варто проводити разом із конкретними планами зміни, щоб його сила могла втілитися у життя церкви. На молитовних зустрічах також треба поєднувати покаєння з відповідями на молитви, новими наверненнями та іншими перемогами у світлі розмови, що

записана у Другому посланні до коринтян (розділ 7) про небезпеку впасти у докори совісті та жаль, замість у покаяння, яке дає наснагу.

Підсумок

Що ми дізнаємося? Покаяння, що ґрунтується на Євангелії, дає нам змогу зустрітися з нашими гріхами *та* нашою «праведністю» – усіма речами, на які ми надіємося, щоб не залежати від хреста Христового. Але молитви покаяння завжди ведуть нас до прощення у Христі та надії, яка з'являється після цього. Коли ми пізнаємо свій гріх, покаяння веде нас до Бога, а не від Нього.

Це дає змогу церквам виявити спільні гріхи зі смиренням, надією та впевненістю, що Божа сила поведе їх до зміни, до справжнього плоду спасіння. Це звільняє церкву від духовної інертності, яку описав Річард Ловлейс:

«Не дивно, що багато спільнот щирих християн є, однак, не дуже духовно живими, бо духовне життя вимагає «метаної» – нового розуму покаяння, а це значно більше, ніж той неглибокий вияв гріха, яке серце віруючого усвідомлює в першу мить навернення... У більшості спільнот щирих християн сьогодні панує те, що пуритани назвали б мертвою добротою, тобто етичною респектабельністю, мотивація якої закорінена у плоть, а не в осяйний та життєдайний контроль Святого Духа. У 2 Тимофія 3 Павло описує це як форму фальшивого благочестя».⁹

Питання для обговорення

1. Як євангельський погляд розширює наш погляд на покаяння?

2. Як євангельський погляд дає раду зі звичними страхами про те, що передбачає покаяння?

3. З якими духовними підробками Ви стикалися? Який вплив вони мали на Ваше життя?

4. Звідки ми можемо дізнатися, що наші молитви покаяння відповідають Божим намірам?

МОЛИТВА

{Особиста молитва 1}

Молитва сердечного спокою

Заняття 4

«А як молитесь, то не будьте, як ті лицеміри, що люблять ставати й молитися по синагогах та на перехрестях, щоб їх бачили люди. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою! А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно. А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство. Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання! Ви ж молитесь отак: Отче наш, що єси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого» (Матвія 6:5-13).

Важливість особистої молитви

Один фактор, який завжди присутній у духовному пробудженні – це сильна спільна молитва, не так за особисті потреби, як про славу Бога та прихід Його Царства. А втім, спільне молитовне життя церкви має ґрунтуватися на здоровій та регулярній молитві окремих її членів.

Розглядаючи розділ 6 Євангелія від Матвія, бачимо, що Бог хоче, щоб ми молилися «таємною» особистою молитвою. Слово «комірчина» – це внутрішня кімната будинку, де немає вікон. Суть – у мотивації. Ісус переймається людьми, які активно беруть участь у спільній молитві та спільному прославленні, але в житті яких відсутня особиста молитва. А. Г. МакНейллі про цей вірш написав таке: «Секрет релігії – це релігія в секреті». Він має на увазі, що особиста молитва – це те, що ми робимо, коли ніхто не дивиться, а тому ми будемо робити це не з обов'язку, ейфорії чи через тиск людей. Ніхто не бачить нашого особистого молитовного життя, тому майже не існує жодної відповідальності. Це один із факторів, що наше християнство є справжнім і щирим, а не просто продуктом навколишнього середовища.

Ісус вчить, що єдиною «нагородою» за таємну молитву є стосунки з Богом – сам Бог є «нагородою», а спільне служіння може мати й інші нагороди, зокрема схвалення, соціальну підтримку, репутацію і т. д. Архиепископ Вільям Темпл глибше розкрив цю тему, зауважуючи: «Наша релігія – це те, що ми робимо на самоті». Це питання пошуку: коли у нас є вільний час на себе, коли не потрібно ні про що думати, куди наш розум звертається без зусиль? Про що нам приємно мріяти, про що ми думаємо у нашому серці? За словами Темпла, це і є нашим богом, нашою справжньою вірою, це та річ, яка завоювала наше серце та уяву. Якщо ми інстинктивно молимося, коли у нас з'являється вільний час, то це показує, що наше серце починає спочивати у Господеві – у справжній нагороді нашого життя.

Природа особистої молитви

Особисту молитву можна здійснювати так, щоб зорієнтувати віруючого на спільну молитву, зосереджену на Божому Царстві. Молитва «Отче наш» покаже нам, як це зробити.

Молитва «Отче наш» ставить дві цілі: перша – це впорядкувати світ: «Нехай прийде Царство Твоє», а друга – дати спокій серцю: «Нехай буде воля Твоя». Юджин Пітерсон у книзі «Бог, що відповідає»¹ – чудовій книзі про те, як молитися псалмами, зауважує, що Псалом 4 (вечірня молитва, що зосереджується на прийнятті та роздумах) написаний перед Псалмом 5 (ранковою молитвою, зосередженою на прохання та дію).

Перша мета є *зовнішньою*. Бог каже, що через наші прохання змінюються історичні обставини (Якова 5:16-18). Нашими молитвами Він встановить справедливість у світі (Луки 18:7-8). Є багато речей, яких Він не дасть нам, якщо ми не попросимо (Якова 4:2). А коли ми просимо, то Він дасть нам значно більше, ніж ми просили (Ефесян 3:20). Він не пошкодує жодного добра, якого попросимо (Якова 1:5). Але також бачимо, що друга мета молитви прохання є *внутрішньою*. Через наші прохання ми отримуємо мир та спокій. Як і у фізичному сні ми втрачаємо контроль і стаємо фізично вразливими, так і в проханні ми віддаємо контроль, щоб стати вразливими емоційно та духовно, і таким чином відпочити та довірити Богові наші потреби.

Молитва сердечного спокою

Увечері Давид намагався втихомирити своє серце, щоб заспокоїти і своє тіло.

Псалом 4

2. Коли кличу, озвися до мене, Боже правди моєї, Ти простір для мене робив у тісноті... Помилуй мене, і почуй молитву мою!
3. Людські сини, доки слава моя буде ганьбитись? Доки будете марне любити, шукати неправди? Села.
4. І знайте, що святого для Себе Господь відділив, почує Господь, як я кликати буду до Нього!
5. Гнівайтесь, та не грішіть; на ложах своїх розмишляйте у ваших серцях, та й мовчіть! Села.
6. Жертви правди приносьте, і надійтесь на Господа.
7. Багато-хто кажуть: Хто нам покаже добро? Підійми ж на нас, Господи, світло Свого лиця!

8. Ти даєш більшу радість у серці моїм,
ніж у них, як помножилося їхнє
збіжжя та їхнє вино молоде.
9. У спокої я ляжу, і засну, бо Ти,
Господи, єдиний даєш мені жити
безпечно!

В останньому вірші Давид осягає мету вечірньої молитви: «У спокої я ляжу і засну». Це не просто твердження: «Я ляжу і засну». Сну неможливо уникнути! Рано чи пізно він опанує нас. Але мету вечірньої молитви виражає формулювання «у спокої». За словами Пітерсона, ціль вечірньої молитви – дати нашим душам такий же «спокій» та відновлення, який отримає і тіло через нічний сон. Навіть лікарі погодяться, що душа і тіло завжди краще відпочивають разом! Стривожена душа призведе до тривожного сну, і наше тіло не отримає повноцінного відпочинку.

Тому регулярна вечірня молитва є важливою як для нашого духовного, так і фізичного здоров'я. Головними тут не є молитви хвали чи покаяння (хоча вони невід'ємні від справжніх прохань). Але насамперед це молитва прохання, у якій ми віддаємо у Божі руки наші потреби та тривоги, щоб наша душа не була важким тягарем під час сну.

Як Давид заспокоює своє серце? Бачимо тут форму «самороздумів». Він працює над своїм серцем, у молитві він розмовляє не з Богом, а сам із собою. Він роздумує. Він критикує, радить собі та втілює істину у своє серце. Тому, коли він завершив молитися, його серце змінилося від крику у вірші 1 до спокою у вірші 8. По суті, Давид «проповідує самому собі», що поступово дозволяє йому звільнити себе від тягаря та віддати потреби у Божі руки.

Найголовніша порада Давида самому собі починається у вірші 7: «Підійми ж на нас, Господи, світло Свого лиця!» Тоді вірш 8 — неймовірно потужна заява. «Якщо я маю привілеї Євангелія – впевненість і доступ до любові, благодаті та дружби Бога, то все інше додасться». Давним-давно молодий Джонатан Едвардс написав проповідь², де основні думки були такими:

1. Наші погані речі обернуться на добро (Римлян 8:28).
2. Наші добрі речі ніколи не відіймуться від нас (Псалом 4:6-7).
3. А найкращі речі ще попереду (1 Коринтян 2:9).

Давид говорить тут, що наші прохання можуть впливати з жалю до себе, якщо поруч із ними немає хвали та вдячності за чудесні, постійні благословення самого спасіння. Нас має зачаровувати доступ до Бога («світло Твого лиця») та «радість» знання, що ми належимо Богові. Лише коли ми побачимо свої тимчасові потреби в довгостроковій перспективі зі славою, лише тоді ми зможемо просити Бога про щось без тривоги та жалю до себе.

Підсумок

Якщо висловлюючи свої прохання Богові, ми впадаємо у щораз глибокий смут, гнів чи жаль до себе, то це тому, що ми не попрацювали над своїм серцем. Ми повинні: (1) впевнитися, що те, про що ми просимо, не є нашим ідолом,

бо тоді наші прохання ще більше розчаровуватимуть нас; (2) впевнитися, що те, про що ми просимо, не підсилює нашого гніву чи відчуття зверхності над іншими, бо тоді наші прохання ще більше засмучуватимуть нас і (3) впевнитися, що коли ми просимо про щось, то ми також витрачаємо час, щоб радіти і дякувати Богові за те, що ми вже маємо і чого ніколи не втратимо у Євангелії.

Питання для обговорення

- 1. Що Ви робите, коли маєте вільний час? Чого Ви досягаєте завдяки ньому? Наскільки часто Ви відчуваєте тоді прагнення помолитися? Що дає Вам час із Богом, на противагу тому, чим Ви звикли займатися у вільний час? (Якщо у Вас немає вільного часу, то що цьому перешкоджає?)**
- 2. Що тривожить Вас уночі? Як Ви даєте собі з цим раду? Як Ви можете використати молитву, щоб впоратися з цими «жахами ночі»?**
- 3. Як Ви можете присвятити ввечері 10-15 хвилин молитві сердечного спокою?**
- 4. Бог говорить, що Він не пошкодує нам жодної доброї речі. Що таке добрі речі з Божої точки зору?**
- 5. Як виглядатиме молитва з правильною мотивацією? З яких елементів вона буде складатися? Чого в ній не буде?**

Практичне застосування

Присвятіть час, щоб помолитися молитвою сердечного спокою впродовж наступного тижня. Поставте собі помірковану мету (наприклад, тричі на

тиждень по 10 хвилин ввечері). Відстежуйте зміни у тому, чи могли Ви спокійно спати, у вашому ставленні до проблем тощо. Будьте готовими наступного тижня обговорити свій досвід у групі.

Помоліться

1. Помоліться, щоб у кожної людини в щоденному розкладі з'явився час на ранкову та вечірню молитву, а також за непохитність у ній та продуктивність цього часу.

2. Помоліться за терплячість та спостережливість в очікуванні Божих відповідей на Ваші молитви.

¹ Юджин Пітерсон «Бог, що відповідає: Псалми як засоби молитви» (*Answering God: The Psalms as Tools for Prayer*, San Francisco: HarperSanFrancisco, 1989). – С. 61.

² Авторський виклад першої проповіді Джонатана Едвардса: «Християнське щастя» у «Працях Джонатана Едвардса. – Том 10. – Видання Вілсона Кімнаха. (New Haven: Yale University Press, 1994).

МОЛИТВА

{Особиста молитва 2}

Молитва за зміни у світі

Заняття 5

ПОВТОРЕННЯ

Чому життя особистої молитви є важливим?

Які є дві цілі молитви прохання?

Що таке молитва сердечного спокою?

Обговоріть, чого Ви навчилися, практикуючи молитву сердечного спокою минулого тижня.

Вранці у Псалмі 5 Давид готував себе до наполегливої та активної діяльності.

Псалом 5

2. Почуй, Господи, мову мою, стогнання моє зрозумій.
3. Прислухайсь до голосу зойку мого, о мій Царю та Боже Ти мій, як до Тебе молитися буду!
4. Ти слухаєш, Господи, ранком мій голос, ранком молитися буду до Тебе та буду чекати,
5. бо Бог Ти не той, що несправедливості хоче, зло не буде в Тобі пробувати!
6. Перед очима Твоїми не втримаються гультяї, всіх злочинців ненавидиш Ти.
7. Погубиш Ти неправдомовців, кровожерну й підступну людину обридить Господь.
8. А я в ласці великій Твоїй до дому Твого ввійду, до Храму святого Твого вклонюся в страху Твоїм.
9. Провадь мене, Господи, в правді Своїй задля моїх ворогів, і вирівняй передо мною дорогу Свою,
10. бо в їхніх устах нема правди, нутро їхнє приносить нещастя, гріб відкритий їхнє горло, свій язик вони роблять гладеньким!
11. Признай їх за винних, о Боже, через свої заміри хай упадуть, за їхні великі злочинства відкинь їх від Себе, бо вони проти Тебе бунтують!
12. А всі, хто надію на Тебе складають, хай тішаться, будуть вічно співати вони, і Ти їх охорониш, і будуть радіти Тобою, хто любить Ім'я Твоє!

13. Бо Ти, Господи, благословлятимеш праведного, милістю
вкриєш його, як щитом!

Перше, що ми помічаємо у молитві Давида про зміну у світі – це *спонтанна, але збалансована рівновага* його підходу. У вірші 1 Давид зауважує «стогнання» свого серця. Його прохання – це найглибші страхи, надії, турботи та бажання серця. Це – спонтанні виголоси. Але у вірші 3 він «кладе» свої прохання перед Богом впорядковано й організовано. Це – важлива рівновага. З одного боку, це означає, що варто дуже обережно приглядатися до всього, що обтяжує наше серце, переглядати все, від чого воно «стогне». Нам треба перетворити кожен стогін на молитву. Інакше ми впродовж дня будемо тонути під тягарем самопоглинання, тривоги, жалю до себе чи гніву. Я помітив, що мені треба написати список молитов з мого серця.

Водночас недостатньо просто знати тривоги серця. Їх треба відфільтрувати й організовано та регулярно (щоранку!) позбуватися через прохання. Коротко кажучи, свої прохання потрібно висловлювати впорядковано та завзято. Варто знайти найглибші зітхання нашого серця, а тоді знайти час і можливість організовано помолитися за них.

По-друге, бачимо тут *активно-пасивну* рівновагу ставлення. У Псалмі читаємо «молитися буду до Тебе та буду чекати» (вірш 3), що можна перекласти також як «спостерігатиму». «Спостерігати» або «чекати» виявляє активне, завзяте ставлення, сповнене надії. Ми впевнено діємо. Ми не боїмося, не сумніваємося та не озираємося. Однак «чекати» і «спостерігати» також означає, що ми утримуємося, щоб самим відповідати на Божі молитви. Ми не входимо в помсту, не перепрацьовуємо, не йдемо в обхід правил. Ми спочиваємо у знанні, що Він активно попклується про нас.

Як Давид занурює своє серце у стан завязаного очікування? Здається, що він впевнений, що Бог вислухає його прохання. У Давида були для цього причини – його досвід із Богом, а також об'явлення Божого Духа у його серці. Але хочете вірте, хочете – ні, у нас є навіть більше джерел упевненості, що Бог вислухає наші прохання.

Ми знаємо, що Бог відповідь нам, коли будемо кликати (вірш 1), бо одного страшного дня Він *не* відповів Ісусові, коли Той *кликав* Його. Ісус кликав «Мій Боже», але Бог покинув Його (Матвія 27:46). Страждання та відкинення Ісус перетерпів замість нас (2 Коринтян 5:21). Ми – ті, хто заслужив на забуття і відкинення. Чому? Бо Він є «Господь» (вірш 1). Без Христа вірш 1 є доволі відчайдушним. Взивати до праведного Бога в той час, коли нас переповнюють гріхи, – це помилка. У Псалмах читаємо: «Коли б беззаконня я бачив у серці своїм, то Господь не почув би мене...» (Псалом 65:18). Але хто може сказати, що він *не* бачить гріха у своєму серці?

Ісус отримав молитовну відмову, на яку заслужили ми, щоб ми могли мати те молитовне прийняття, на яке заслужив Він (2 Коринтян 5:21). Ми знаємо, що Бог відповідь нам, коли ми кличемо «мій Боже», тому що Бог не відповів Ісусові, коли Він так само звертався до Нього на хресті. Тепер праведність Бога гарантує, що Він відповідь нам. Бог *мусить* вислухати нас, інакше Він був би несправедливим. За наші гріхи заплачено. Без Христа Божа праведність

гарантувала б, що Він не почує нас. Із Христом Божа праведність гарантує, що Він обов'язово нас почує!

Прохання максимально звільняють наші серця від тягаря, якщо поєднати їх із Євангелієм. Давид знав інтуїтивно, що Бог відповість йому, хоча у Псалмі 4:5 він згадує, що Бог відповість йому лише, якщо той «принесе жертву правди». Храм був місцем приношення жертв, щоб покрити гріхи, але ми знаємо, що Ісус був Верховною Жертвою.

Тому коли ми згадуємо Христову жертву і те, що Він нас прийняв, то маємо впевненість, що наші прохання будуть почуті, і Бог відповість на них якнаймудріше. Якщо Бог відверне наше прохання, то не тому, що ми «недостойні», а лише тому, що наше прохання не було наймудрішим.

Ісус казав нам молитися «Отче наш», щоб одразу нагадувати собі, що ми є Божими улюбленими дітьми, усиновленими до Його сім'ї. Будучи Його дітьми, ми знаємо, що Бог хоче відповісти нам, Він вірний нам. Але через те що ми є Його дітьми, ми також знаємо, що маємо небагато мудрості й нам не завжди вдається просити про наймудрішу річ. Те, що у нас є, – це запевнення, що Бог завжди дасть нам усе, чого б ми не попросили, якби знали все те, що знає Він Сам. Це все дає нам впевненість, яка є набагато глибшою, ніж впевненість Давида. Наскільки спокійніше за нього ми можемо спати вночі! Чи не так?

Пітерсон підсумовує:

«Псалом 4 – це вечірня молитва, а Псалом 5 – ранішня молитва. Вони навмисно записані на початку книги, щоб встановити у нашому житті ці фундаментальні ритми та щоб ми молилися у гармонії з Божим Словом, яке тепер інтегроване у наш ритм: ми перебуваємо в молитві, коли лягаємо спати і коли прокидаємося... Ми ніколи не перебуваємо у стані, в якому нам не треба спати. Щодня ми підкоряємося чомусь, що глибше за нашу свідомість, щоб зрости і зцілитися. Тепер у молитві ми занурюємося у тихий ритм Божих завітних слів... Вечірня молитва – це свідомо дія духа, який зрощує те, чого вимагає від нас наше тіло. Псалом 5 – це молитва нашого пробудження. Ранкова молитва готує нас до дії. Пасивність, у якій ми дозволяємо Богові здійснювати в нас Свою працю [як у 4 Псалмі], є першорядною, але дії, у яких ми підкоряємося Його волі, також є необхідними».¹

Підсумок

1. Молитву-прохання характеризує сміливість, конкретність, завзяття, дисципліна, а відтак – покора Божій волі та мудрості.
2. Інші види молитов, які супроводжують молитовні прохання: (а) покаєння від ідолів – щоб ми не молилися пригнічено, (б) прощення винуватцям – щоб ми не молилися з гнівом та (в) вдячність і хвала за благодать у Євангелії – щоб ми не плекали жалю до себе під час молитви.
3. Основна впевненість молитви-прохання: ми отримуємо відповідь на наші молитовні прохання через заслугу Ісуса, тому що Він отримав ту відмову на молитву, якої заслужили ми. Ми можемо молитися сміливо і покійно, бо знаємо, що ми є Його дітьми.

Питання для обговорення

- 1. Коли перед Вами постає важка проблема, що допомагає Вам впоратися з нею? Який пріоритет має молитва у Вашій підготовці до викликів цієї проблеми? У чому, на Вашу думку, допомагають прохання до Бога кожного ранку?**
- 2. Про що треба просити Бога? Якими повинні бути наші очікування?**
- 3. Як на Ваше молитовне життя впливає те, що Ви знаєте про місію Ісуса на хресті? Як це впливає на Вас, коли Ви чекаєте відповіді на молитви?**
- 4. Як нам зростати у мудрості, щоб знати, за що молитися? А також у нашому вмінні бачити відповіді?**

Практичне застосування

- 1. Складіть список проблем, з якими Ви хочете впоратися наступного тижня.**
- 2. Складіть список відповідних рис Бога або обіцянок від Бога, які стосуються Ваших проблем чи загалом стосуються молитви. Якщо Ви вагаєтеся, попросіть допомоги у групі.**

3. Складіть список особистих проблем, які можуть перешкоджати Вам молитися чи погіршувати Вашу здатність бачити Божі відповіді.

4. Використайте ці списки, щоб скласти свої прохання до Бога. Моліться ними до Бога кожного ранку. (Змінійте список, якщо впродовж тижня обставини також змінюватимуться). Стежте за тим, що цього тижня робитиме Бог у Вашому житті. Готуючись лягати спати, пригадуйте собі, які способи Ви помітили, завдяки яким Бог працював у Вас під час щоденних викликів. Введіть ці спостереження у вечірню молитву сердечного спокою.

5. На наступній зустрічі групи поділіться Вашим досвідом молитви-прохання. Розкажіть про об'явлення про Бога у Вашому поклонінні.

Помоліться

1. Помоліться у групі за встановлення щоденного ранкового та вечірнього часу для молитви у Вашому житті, а також за непохитність у ній та плідність цього часу.

2. Помоліться за терплячість та спостережливість під час очікування Божих відповідей на молитви.

3. Помоліться за мудрість та радість у Ваших молитвах.

¹ Юджин Пітерсон: «Бог, що відповідає» (*Answering God*, 61-64).

МОЛИТВА

{Особиста молитва 3}

План щоденної молитви

Заняття 6

ПОВТОРЕННЯ

Що таке молитва сердечного спокою?

Що таке молитва за зміни у світі?

Як використовувати ці два підходи до молитви?

Обговоріть Ваш молитовний досвід минулого тижня. Знайдіть час, щоб прославити Бога за те, що Він виявив щодо Свого характеру різним учасникам групи.

Це заняття продемонструє план щоденної молитви, який був дуже корисним для мого тихого часу з Богом. «Секрет» (якщо це правильне слово) цих молитов у тому, щоб дотримуватися дисципліни між практичним роздумуванням над читанням Біблії та молитвою, а також очікуванням фінальної частини (споглядання).

КРОК 1: ЧИТАННЯ БІБЛІЇ

Перший крок у цьому підході – це читання Біблії, щоб усвідомити її істини. Виберіть уривок із Біблії, як-от Псалом 1, Псалом 22, Псалом 18:8-15 чи Псалом 32. Спершу прочитайте уривок двічі або тричі, запрошуючи Святого Духа виявити Вам істину. Тут важлива якість читання, не кількість.

Далі запишіть відповіді на такі запитання: (1) напишіть, що уривок каже Вам про Бога або Христа; (2) напишіть, що він каже Вам про людей (наприклад: чого дотримуватися і чого уникати, заповіді, які треба виконувати, обіцянки). Декому легше робити це у вигляді таблиці.

Бог / Христос	Людство / Я

На закінчення запишіть найбільшу істину, яку Ви дізналися з прочитаного. Важливо саме записувати, а не просто намагатися запам'ятати. Не шукайте коротких шляхів.

КРОК 2: РОЗДУМИ

Наступний крок глибокої молитви – це роздуми. Роздуми про Боже Слово, щоб ми відчували реальність цієї істини у своєму серці. Роздумуйте, відповідаючи на запитання про істину, що записані у кроці 1.

1. Якби ця істина була вибухово живою у Вашому серці, як би це змінило Вас?

2. Чому сьогодні Бог показує Вам ці конкретні речі? Накладіть кілька слів, щоб зібрати докупи свої думки.

КРОК 3: МОЛИТВА

Тепер прийшов час молитися. У молитві ми розмовляємо з Богом, а метою є побачити, як Бог працює у нашому житті та у світі. Візьміть до свого серця істину, над якою Ви роздумували на кроці 2, молячись про неї усім Вашим єством.

Багатьом людям допомагає така схема.

Прославлення: як Ви можете прославляти Бога чи Христа за те, що цей уривок виявляє Вам про Нього?

Сповідь: яка у Вас з'являється поведінка, які виникають шкідливі емоції, фальшиві ставлення, коли Ви забуваєте, Яким є Бог?

Подяка: як благодать, яку ми маємо в Ісусі, є ключем для боротьби з гріхами, які Ви щойно визнали? Подякуйте Йому за неї.

Прохання: що Вам потрібно, щоб це зробити чи досягти цього? Попросіть Його про це!

Після роздумів помоліться за такою схемою: (1) прославляйте Бога, (2) покайтеся в гріху, (3) подякуйте за Христа та (4) попросіть про допомогу. А тоді (5) перейдіть до «молитви Царства», у якій Ваша душа єднається з проблемами світу. Маючи нову ясність, вона молиться, щоб Божа воля була на землі, як і на небі.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Після того, як Ви почали практикувати читання, роздуми та молитву, шукайте також спостереження (відчуття). Це не окрема частина, а радше плід попередніх трьох частин. Мета спостереження – занурити серце у всі ті істини, над якими Ви роздумували своїм розумом. Занурення може бути швидкоплинним або тривалим, легким або яскраво вираженим. Воно може виникати посеред інших частин або ж стати таким потужним, що витіснить їх. Його мета – це зачудований погляд на Бога. Поміркованіші рівні цього часу можна описати як «солодкість» (Ох!) або «просвітлення» (Ага!) Сильніші вияви мають такі риси: (1) є відчуття реальності Божої присутності, (2) душа отримує сильне заповнення, що вона належить Богові, (3) це відчуття може бути невимовним (!), (4) це відчуття може мати фізичний вплив на нас та (5) воно призводить до постійних змін у житті. (Див. Псалом 26:1 та Римлян 8:15-16).

Зважаючи на природу цього спостереження, недоречно думати про якісь «методи», але треба сказати таке: оскільки спостереження – це, по суті, німе зачудування чи насолода Господом, то не прив'язуйтеся до конкретного методу, якщо Вас накриє сильною хвилею цього відчуття Бога. Лютер сказав: «Коли Святий Дух почне діяти, то відірвіться від щоденної молитовної рутини. Це вміння відпочити та просто насолоджуватися красою Бога». Якщо це не відбувається само по собі, я б спробув «спостерігати» після кожного періоду тихого часу з Богом, просто повертаючись до прославлення. Я просто намагаюся чудуватися тим, що я побачив у Бога того дня, без внутрішніх коментарів. Однак справжнє спостереження залишається поза нашим контролем.

Початок

Коли Ви навчитеся такої послідовності у молитві, то зможете здійснювати її за дуже короткий час, інколи навіть за 5 чи 10 хвилин. Спробуйте це на прикладі відомих Псалмів або уривків, наприклад:

Псалом 1
Псалом 18:8-15
Псалом 22
Псалом 31

Групова вправа

Оберіть один із запропонованих уривків та пройдіть усі частини тихого часу з Богом: читання, роздуми та спільну молитву (тобто кроки 1-3). Разом дайте відповіді на запитання, можете мінятися, щоб записувати їх. Ваше завдання випробувати цю методику щоденної молитви. Ця спільна вправа допоможе Вам самостійно втілити цей метод.

Практичне застосування

Три уривки, що залишилися, використовуйте під час особистих молитов упродовж наступного тижня, використовуючи запропонований план. Нехай кожен учасник групи спробує його принаймні тричі наступного тижня. Спробуйте присвятити півгодини для кожного разу.

На початку наступної зустрічі нехай кожен поділиться найпотужнішими істинами, які відкрилися йому про Бога та про життя. Втілюйте ці істини у спільній молитві.

Помоліться

- 1. Помоліться за те, що ви «бачили» разом, під час спільної вправи.**

- 2. Помоліться, щоб кожен учасник групи силою Святого Духа мав плідний та радісний досвід, намагаючись наступного тижня втілити цей молитовний план.**

- 3. Помоліться, щоб щоденні ранкові та вечірні молитви стали частиною життя не лише для учасників групи, але й для всіх членів церкви.**

Молитва

{Роздуми 1}

Шлях до глибокої молитви

Заняття 7

ВСТУП ВІД ТИМОТІ КЕЛЛЕРА

Як і у багатьох людей, мій тихий час охоплював читання Біблії та молитву. Однак моє молитовне життя змінилося, коли я навчився додавати ще одну частину до цього – «роздуми» між просто читанням Біблії та повноцінною молитвою. Роздуми – це молитовне розмірковування над тим, що Бог щойно сказав Вам у Своєму Слові. Це не вивчення, але й не зовсім молитва, це радше поєднання одного і другого. Псалом 1 – це не молитва, а роздуми. Він вказує нам шлях до глибокої молитви. Навчіться молитовних роздумів – і Ви неймовірно збагатите своє молитовне життя.

Псалом 1

1. Блажен муж, що за радою несправедливих не ходить,
і не стоїть на дорозі грішних, і не сидить на сидінні злоріків,
2. та в Законі Господнім його насолода, і про Закон Його вдень
та вночі він роздумує!
3. І він буде, як дерево, над водним потоком посаджене,
що родить свій плід своєчасно, і що листя не в'яне його,
і все, що він чинить, щаститься йому!
4. Не так ті безбожні, вони як полова, що вітер її розвіває!
5. Ось тому то не встоять безбожні на суді, ані грішники
у зборі праведних,
6. дорогу бо праведних знає Господь, а дорога безбожних загине!

1. Об'єкт роздумів

Об'єктом чи базою для роздумів є «Закон Господній», Слово Боже. Є багато інших речей, про які можна і треба міркувати. Але у Псалмі 1 основним об'єктом для роздумів є Писання. Близьке до роздумів значення має поняття «насолода» у Законі Господнім. Чесно кажучи, ми, зазвичай, не думаємо про слова «насолода» та «Закон» в одному реченні. Але це показує нам щонайменше дві речі про роздуми. По-перше, роздуми залучають *не тільки розум, але й серце*. «Насолоджуватися» Законом – це не просто академічне вивчення, але внутрішнє плекання істини. Крім того, роздуми охоплюють *не просто абстрактне мислення, але й роздуми про наші дії*. Насолоджуватися в Законі – це не питати себе: «Чи вірю я в це?», але «Що змінюється через те, що я в це вірю?»

Як я змінюся, якщо я *справді* повірю в це? Як це змінить моє серце та поведінку? Як це стосується мого життя? «Насолоджуватися Законом» – це не просто помічати істини та принципи. Ми «будемо насолоджуватися Законом» лише тоді, коли будемо любити, коли Бог вказуватиме нам, що робити!

У своєму вивченні Псалма 1 Юджин Пітерсон наголошує на факті, що оригінальне значення єврейського слова «закон» – тора – походить від дієслова «кидати щось, щоб влучити в ціль», як-от спис.¹ Це дуже важливо. Писання – це не просто слова, які треба вивчити на іспит. Це – сила, яка потужно вирує у наших серцях. Божі слова були створені, щоб пронизувати, ранили, забирати, зцілювати та насичувати нас! У Новому Завіті ми читаємо, що Боже Слово «живе та діяльне, гостріше меча» (Євреїв 4:12). Це дуже важливо з практичної точки зору, бо це усвідомлення є необхідним для роздумів. Його Слово – це *тора* – жива правда, що потрапляє у наше єство. Інколи навіть сама ця думка може спонтанно повести нас у роздуми та молитву.

2. Необхідність роздумів

Вірші 1 та 2 показують, що роздуми – це не суто інтелектуальна і не вибіркова вправа. Життя побожної людини у вірші 2, яке ґрунтується на роздумах про Божий Закон, протиставлене життю безбожної людини у вірші 1. Зверніть увагу, однак, що навіть *безбожне* життя також ґрунтується на певній формі «роздумів». Воно починається з «ходіння за радою несправедливих». «Рада» – це певна форма мудрості та думок. Ми будемо або роздумувати та ходити у Божій мудрості та роздумах або у світській мудрості. Те, що формує наші думки («рада»), формує і поведінку («шлях»), а також ставлення нашого серця («безбожництво»). Тому ми завжди маємо звертати увагу на те, що ми слухаємо та над чим розмірковуємо у своїх серцях. Ми або будемо природно розмірковувати над «радою несправедливих» або ж будемо навмисно змушувати себе розмірковувати над Законом Божим. Немає інших шляхів.

Саме тому читаємо про заклик роздумувати «день і ніч». У цій фразі чуємо заклик до постійної, сталої звички до роздумів. Це щось, що ми вирішуємо робити, цього не потрібно чекати. Воно має бути регулярним, цього треба хотіти. Це те, що ми повинні робити, незважаючи на те, хочемо ми цього чи ні. Також, як ми бачили на прикладі Псалмів 4 та 5, це стосується і вранішнього, і вечірнього часу молитви.

Питання для обговорення

- 1. Чи можете згадати про випадок, коли Ви прислухалися до нерозумної поради? Чому Ви вирішили чинити за її приписом? До яких наслідків це призвело?**

- 2. Чи можете згадати про випадок, коли Ви знехтували розумною порадою? Чому Ви вирішили не прислухатися до неї? До яких наслідків це призвело?**

- 3. Порівняйте ці приклади з Божим Словом. Якими були б Ваші очікування, якби у цьому випадку Ви скористалися Божою вказівкою? Що може спонукати Вас нехтувати Божим ведінням? Як можна вберегти себе від нерозумного вибору?**

Роздуми про роздуми

Однією з найдивовижніших речей у Псалмі 1 є роздуми *про* роздуми. Вірші 3-5 – це розлогіші думки на прикладі дерева і полови про те, як непобожне життя відрізняється від побожного.

[Для тих із нас, хто є «дитиною асфальту», потрібно пояснити, що половина – це оболонка насіння, лушпиння та інші відходи, які залишаються після молотіння зерна. У стародавні часи збіжжя підкидали догори. Вітер розвіював половину, яка є легшою, а важче зерно падало на землю, і його збирали для сіяння або їжі].

Що пояснює ця порівняльна метафора? (1) Дерево корисне, а половина – ні. Так само немає користі від непобожності. (2) Дерево міцне та довготривале, а половина тільки розноситься вітром. Так само й непобожність призводить до нестабільності, а всі її здобутки є тимчасовими. (3) Дерево дає плоди, а тому і життя людям, а також родить нові дерева. Полова не може породити нового життя, а також не може нікого наситити. У ній немає жодної поживної цінності.

Вірш 3 починається словами: «І він буде...» Хто він? Той, хто роздумує про Закон вдень і вночі (вірш 2). Саме тому дерево у вірші 3 – це продовження роздумів про того, хто роздумує. Що ми дізнаємося? Іронія в тому, що як тільки ми починаємо відповідати на запитання, то вже починаємо роздумувати!

1. Роздумування вимагає часу, як і для дерева, яке випускає коріння. Дерева не виростають за ніч!
2. Роздумування веде до глибини та стабільності. Що більшої глибини сягає «коріння» наших роздумів, то меншою є ймовірність того, що нас здує бурею.
3. Роздумування – це пошук Божого Слова – як спрагле дерево шукає води. Це показує нам, що роздумування – це не просто інтелектуальне осмислення. Це духовне смакування Писання – насолода у ньому, відчуття солодкості, подяка та прославлення Бога за те, що ми бачимо. Це також духовне травлення Писання – його застосування, його вплив на нас, скерування у практичних кроках. Це також черпання сили з Писання, коли ми дозволяємо йому обнадіювати нас і нагадувати про Божу любов до нас.
4. Роздумування завжди веде до зростання характеру і дасть плоди. Це не просто спосіб почуватися ближче до Бога. Справжнє роздумування назавжди змінює серце, даючи йому любов, радість, мир, довготерпіння, лагідність та здержливість (Галатів 5:22). Як зауважує Дерек Кіднер: *«Дерево – це не просто канал, який перекачує воду з одного місця в інше. Це живий організм, який вбирає воду, перетворює її на щось інше, щось нове та приємне, відповідно до своєї природи»*.²
5. Роздумування веде до стабільності, але не до імунітету від страждання та посухи. Це дерево «приносить плоди своєчасно», але «листя його не в'яне» ніколи.

Однак ми не завжди повинні очікувати, що роздуми неодмінно приведуть нас до відчуття радості та любові. Є час великої насолоди (як-от весняне цвітіння) та час на мудрість і зростання (літній плід). Це означає, що також є й духовна зима – час, коли ми не відчуваємо Бога близько, хоча ми можемо бути глибоко вкоріненими у Його правді. Як пише Кіднер: «Обіцяний імунітет, що листя не

зів'яне, – це не незалежність від пір року, але можливість не завдати неправної шкоди через посуху». ³

Лише у світлі рівноваги цієї метафори ми можемо зрозуміти останнє речення у вірші 3. Коли автор пише «...і все, що він чинить, щаститься йому!», це не означає, що він досягає кожної своєї мети чи що йому завжди щастить. Натомість це щось схоже на фразу: «Людина, яка роздумує, завжди зростатиме! Інколи це внутрішнє зростання через страждання (як-от взимку), а інколи це зовнішнє – через успіх (наприклад, навесні). Але така люди завжди зростатиме і процвітатиме!»

Ми дізнаємося, що роздуми напряду пов'язані з уявою. Ми намагаємося досягнути, як насправді істина впливає на нас. Немає кращого шляху, ніж створити образ у своєму розумі, бо він не лише дозволяє розбити абстрактну істину на конкретні сегменти, але й допомагає краще досягнути її серцем.

Є цікава фраза, що роздумування – «це розум, що занурюється у серце».

Плід роздумів

По-перше, роздумування приводить до благословення! Через те, що в першому та другому реченнях є багато контрастних фраз, нелегко збагнути, про що у них йдеться. Але якщо подивитися лише на початок та кінець думки, то все стає зрозумілим. «Блажен муж, який... про Закон Його вдень та вночі роздумує!» Коли заберемо всі контрасти, то побачимо, що для «благословення» треба роздумувати.

У єврейській мові слово «благословенний» означає набагато більше, ніж просто «щасливий». Воно стосується цілковитого миру та повноти у житті – загального добробуту. Це – величезна обіцянка! Наше благословення чи його нестача залежить від того, що ми слухаємо чи про що роздумуємо у своїх серцях.

Роздуми приводять до стабільності, сміливості та впевненості. Вірш 5 дає нам моторошне тлумачення метафори «полови». Як і вітер розвіває полови у забуття, так і злі будуть розвіяні у Божій присутності Судного дня. Як висновок читаємо, що той, хто роздумує про Божий Закон, зможе впевнено вистояти того дня. У вірші 6 читаємо, що Господь «наглядає над нами» – це слово означає, що Він приходить близько і піклується про нас. Тому нам не потрібно боятися, коли ми постанемо перед Богом. У нас може бути запевнення, що ми вистоїмо на суді.

Питання для обговорення

1. Роздуми над Божим Словом готують нас до добрих і поганих часів. На жаль, «роздуми» про інші речі невпорядковано націлюють серце, розум та силу на такі речі, як праця, шлюб, сім'я, здоров'я, краса, дім тощо, і зовсім інакше готують нас до успіху та нещастя. Якою мірою ідолопоклонницький спосіб зосередження на цих речах впливає на те, як Ви ставитеся до процвітання? Як він впливатиме на ставлення до поразки та розчарування? Чи можуть такі роздуми стати джерелом труднощів у житті?

2. Порівняйте цих ідолів (напр., добрі речі, які стали найголовнішими у житті) з цілковитою впевненістю, яку Ви маєте у благодаті Ісуса та досконалій Божій любові. Як роздуми про Ісуса та Бога можуть вплинути на сприйняття добрих періодів життя? Як можуть ці роздуми допомогти Вам у скрутні часи?

Практичне застосування

Присвятіть час, щоб особисто скласти список того, що є підґрунтям Вашої ідентичності. Це будуть ті речі, які видаватимуться абсолютно необхідними для Вашого щастя та безпеки, це те, над чим Ви «роздумуєте». Навпроти кожної напишіть причини, чому Ви відчуваєте повноту від неї.

Впродовж наступного тижня роздумуйте над такими Псалмами по одному на день: Псалом 102, Псалом 22, Псалом 61, Псалом 62 та Псалом 39. Під час роздумів запишіть, що змінилося б, якби Ви *справді* вірили у це. Як би Ви змінилися?

Як би це змінило Ваше серце та поведінку? Щодня використовуйте ці нотатки, щоб розпочинати молитву. (Зверніть увагу, що це скорочена форма роздумів. Повну вправу на роздуми ми розглянемо наступного тижня на занятті «Особиста молитва 3»).

Наприкінці тижня порівняйте свої нотатки роздумів зі списком, який Ви склали наприкінці зустрічі групи. Помоліться за те, як Ваше серце та життя змінюється через Боже Слово та правду.

Наступного тижня під час прославлення подякуйте Богові за те, що Ви дізналися у своїх роздумах про Його характер.

Помоліться**Помоліться разом за те:**

1. Щоб Боже Слово змінило Ваше життя.
2. Щоб Ваше серце зростало у насолоді від Божих вказівок.
3. Щоб істини про Бога стали реальними у Вашому житті.
4. Щоб Ви здобули переваги роздумів над Божим Словом: дисципліну, стабільність, підтримку, плід, зростання, загальне благополуччя та впевненість.

¹ Юджин Пітерсон «Бог, що відповідає: Псалми як засоби молитви» (*Answering God: The Psalms as Tools for Prayer*, San Francisco: HarperSanFrancisco, 1989). – С. 25.

² Дерек Кіднер «Псалми 1-71» (*Psalms 1-72*, Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1973). – С. 48.

³ Дерек Кіднер «Псалми 1-71. – С. 48.

Молитва

{Роздуми 2}

Шлях до глибокої молитви

Заняття 8

Повторення частини 1

На попередньому занятті ми дізналися, що занурення у Боже Слово і бажання Його ведіння ведуть до зовсім іншого життя, ніж посвячення тому, що пропонує світ. Якщо ми будемо зосереджуватися на Слові Божому та втілюватимемо його у своє життя, то отримаємо особисту дисципліну в житті, стабільність, підтримку, плід, зростання, загальне благополуччя та цілковиту впевненість.

Ми почали наше заняття із Псалма 1.

1. Блажен муж, що за радою несправедливих не ходить, і не стоїть на дорозі грішних, і не сидить на сидінні злоріків,
2. та в Законі Господнім його насолода, і про Закон Його вдень та вночі він роздумує!
3. І він буде, як дерево, над водним потоком посаджене, що родить свій плід своєчасно, і що листя не в'яне його, і все, що він чинить, щаститься йому!
4. Не так ті безбожні, вони як солома, що вітер її розвіває!
5. Ось тому то не встоять безбожні на суді, ані грішники у зборі праведних,
6. дорогу бо праведних знає Господь, а дорога безбожних загине!

Необхідність роздумів у світлі Христа

Як життя роздумів може породити таку сміливість та впевненість? Ті, хто читає Псалом 1 у світлі Ісуса Христа, вже має відповідь. Без Христа та Його жертви на хресті стає страшно роздумувати про те, що «Господь знає дорогу праведних» (вірш 6). Бо чи є хтось праведний на світі? Без впевненості у смерті Ісуса за мене і в тому, що Його праведність зараховується мені (2 Коринтян 5:21), я *втрачаю* впевненість, коли буду розмірковувати над Псалмом 1 та над праведністю Бога Судного дня. Але якщо я роздумуватиму про те, що Ісус зробив для мене, то побачу, що моя впевненість тільки зростатиме. Річард Ловлейс пише:

«Як каже П. Т. Форсит: «Той факт, що ми є дітьми Божими, є справою віри, адже навколо нас безліч речей, які говорять нам протилежне». Віра, яка вища за ці речі і яка може розпалитися у полум'ї Божої любові, є, власне, коренем святості, бо вона не черпає любов та прийняття з інших джерел. «Ми не спасаємося любов'ю, яку маємо, а любов'ю, якій довіряємо».¹

Коли Ловлейс говорить про «віру, що розгоряється у полум'ї Божої любові», то він описує, що означає роздумувати про праведність, яку ми маємо у Христі через Його жертвовну смерть. Якщо ми не будемо розду-

мувати про це, аж доки наші серця не стануть гарячими від впевненості, то ми будемо «красти любов та прийняття» зі здобутків світу, краси, статусу і т. д. Саме тому є лише два шляхи! Ми будемо або ходити за радою світу, отримуючи тепло звідти і діючи відповідно (вірш 1), або насолоджуватися тим, що Боже Слово говорить нам про наше спасіння. Якщо будемо робити те, що написано у вірші 2, то матимемо впевненість, яка записана у віршах 3 та 6.

Христові роздуми у Псалмі 1

Як нам роздумувати про Христа, коли читаємо такі уривки, як Псалом 1? Ми знаємо, що Ісус – це Той, Хто досконало виконав Закон, щоб бути справді побожною людиною. Він був людиною, яка насолоджувалася Словом Божим та роздумувала про нього вдень і вночі. Він – Той, Хто так ґрунтовно роздумував про Писання, що буквально «кровоточив» Писанням, цитуючи його у найекстремальніші миті Свого життя (Матвія 27:46, Псалом 21:2). Саме тому Він стояв міцно, наче «вічнозелене» дерево, використовуючи Слово Боже, навіть переживаючи пекло на хресті. Чи хотіли б Ви мати змогу перетерпіти навіть пекло? Тоді закорінюйтеся в Писання!

Ісус також є основним Об'єктом, про який ми роздумуємо. Чому Його життя, особливо записане в Євангелії, є таким корисним «паливом» для роздумів? Тому що Він є роздумами Бога! Він – Божа істина, яка стала «справжньою», конкретною і практичною. Як ми бачили вище, Він – Той, Хто дає нам змогу вистояти Судного дня. Він – Той, Хто зрощує у нас плід Духа (Галатів 5:22). Ми мусимо роздумувати про Нього та з Ним, а тоді Псалом 1 не лише оживе для нас по-новому, але й ми також станемо непорушними деревами, як і Він.

Стосунок роздумів до молитви

Псалми було впорядковано у певний період історії Ізраїлю, тому це не випадковість, що саме цей псалом стоїть на першому місці. Цей псалом є наче брамою Псалтиря – молитовної книги Біблії. Це ніби вхід до справжньої молитви. Він не є молитвою сам по собі. Це – роздумування. Це – логічно: якщо перший псалом є роздумуванням, то це сильний аргумент, що роздуми необхідні для підготовки до глибшої молитви.

Юджин Пітерсон пише:

«Псалом 1 – це не молитва, але це вступ до молитви. Ми не розпочинаємо молитву з молитви, але із зосередження своєї уваги. Псалом 1 – це біблійна підготовка до молитовного життя. Більшість із нас не може одразу перейти від шаленого світу до молитовної тиші. Нам потрібен особливий перехід. Роздуми є саме таким переходом».²

Це – важливе відкриття. Більшість із нас регулярно проводить час із Богом, але дуже часто ми любимо одразу стрибати від академічного вивчення Біблії до молитви. Але є щось між молитвою та вивченням Біблії – своєрідний місток. Після вивчення уривка нам треба навчитися активно роздумувати у наших серцях про Божу істину. Це – вхід до глибшої молитви.

Джордж Мюллер пише:

«Різниця між тим, як я колись молився, і тим, як молюсь зараз, в тому, що колись я починав молитися одразу після пробудження і загалом проводив увесь сніданок за молитвою... Але яким був результат? Я часто проводив навіть годину часу на колінах. Часто мої думки витали бозна-де... Зараз це трапляється зрідка. Я почав роздумувати над Новим Завітом рано-вранці, шукаючи благословення у кожному вірші... не щоб проповідувати іншим, але щоб отримати їжу для своєї душі. Через кілька хвилин моя душа сама почала сповідатися, дякувати та молитися... Через якийсь час я переходив до інших слів чи іншого вірша, знову поринаючи у молитву, як вело мене Слово. Але все ще тримаючи Його перед собою як їжу для душі, як об'єкт моїх роздумів... Часто я дивуюся, як міг не помічати цього раніше».³

Звісно, що можна відчуті глибшу присутність і силу Божу будь-де, але звичним способом духовного «занурення» є роздуми. Зануритися, віддавши контроль Богові, щоб через віру чіткіше бачити красу Бога, і, зрештою, почати потужно молитися за світ. Для цього треба почати з роздумів.

Деякі визначення роздумів

Роздуми важко чітко описати, але спробуймо.

3 Псалма 1. Роздуми про Писання – це міркування, насолода, уява, повторення та застосування Божої істини, допоки вона не стане справжньою у нашому серці і не почне впливати на наше ставлення та поведінку. Роздуми ведуть до благословення (вірш 1), стабільності та можливості зростати за будь-яких умов (вірші 3-4), свободи та незалежності від шляхів світу (вірші 1-2), впевненості та запевнення у наших стосунках із Богом (вірші 5-6).

3 Ефесян 1:17-19. «... в молитвах своїх за вас згадую, щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець слави, дав вам Духа премудрости та відкриття для пізнання Його, просвітив очі вашого серця, щоб ви зрозуміли, до якої надії Він вас закликає, і який багатий Його славний спадок у святих, і яка безмірна велич Його сили в нас, що віруємо за виявленням потужної сили Його».

Роздуми – це міркування про правду з усіх боків, доки вона не стане для нас великою і солодкою, впливаючи на нас, та допоки ми не відчуємо реальність Бога у нашому серці.

Зрештою, роздуми – це ні читання Біблії, ні молитва. Радше, це читання Біблії, яке переходить у молитву. Роздуми – це *Lectio Divina* – «Божественне читання». Роздуми – це творче читання Біблії (де ми включаємо свою уяву), на відміну від інформаційного читання. Інформаційне читання має на меті зрозуміти та проаналізувати текст (напр.: «Що це означає? Що означає це слово? Як це слово впливає на решту речення?»). Творче читання має на меті скласти все разом, помічаючи зв'язки (наприклад: «Це про мене! Яким би я був, якби справді так чинив? Який Бог сказав би таке?») В інформаційному читанні ми аналізуємо та ставимо запитання про текст. У творчому читанні текст аналізує та ставить запитання нам.

Практика роздумів**Групова вправа**

Прочитайте разом Марка 1:16-18.

«А коли Він проходив біля Галілейського моря, то побачив Симона та Андрія, брата Симонового, що невода в море закидали, бо рибалки були. І сказав їм Ісус: Ідіть услід за Мною, і зроблю, що станете ви ловцями людей. І зараз вони свого невода кинули, та й пішли вслід за Ним».

- 1. Коротко розберіть цей уривок, щоб підготувати себе до роздумів та молитви. Перелічіть те, що цей уривок говорить Вам про Бога або про Ісуса. Назвіть те, що цей уривок говорить Вам про Вас самих. Наведіть приклади, які варто наслідувати або яких треба уникати, заповіді, яких треба дотримуватися, а також обіцянки, які дає нам Боже Слово.**
- 2. Тепер кожен зокрема проведіть кілька хвилин у тиші, щоб вирішити, які думки мали найбільший вплив на Вас особисто. Запишіть цю думку своїми словами, пояснюючи, чому вона допомогла Вам. Далі подумайте, як би Ви змінилися, якби ця істина жила у Вас. Чому Бог показує Вам цю істину зараз? Це роздуми – Ви переносите конкретну істину з розуму в серце, щоб вона змінила Ваше життя.**
- 3. Разом обговоріть Ваші індивідуальні роздуми. Будьте лаконічними. Зверніть увагу, як по-різному Бог застосовує один і той же уривок!**

4. Тепер спільно помоліться за ці істини. Загалом почніть із хвали, потім перейдіть до сповіді, подяки та прохання.

5. З'ясуйте у групі, який розділ з Біблії Ви розглядатимете впродовж тижня, вивчаючи його, роздумуючи над ним та молячись. Наступного тижня поділіться, як Ви збагатилися через нього.

¹ Річард Ф. Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1979). – С. 213.

² Юджин Пітерсон «Псалми: молитви серця» (*Psalms: Prayers of the Heart*, Downers Grove, Ill.: IVP Connect, 1987, 2000). – С. 10.

³ Джордж Мюллер (1805-1898) – християнський лідер, який став відомим переважно через заснування сиротинця та завдяки своїй духовності і вірним молитвам. «Їжа для душі». (*Soul Food*, London, 1897). «Скарбниця Джорджа Мюллера» (*The George Muller Treasury*, Roger Steer, Ed., Westchester, Ill.: Crossway Books, 1987). – С. 64-66.

Молитва

Хвала та поклоніння

Заняття 9

ВСТУП

Псалом 150 та Псалом 26 говорять нам про хвалу та прославлення нашого Бога. Розуміння того, чому і як хвала та поклоніння поглиблюють наше молитовне життя. Що більше ми відчуваємо Божу велич та славу у наших серцях, то солодшою буде дійсність Його стосунків із нами.

ХВАЛА

Псалом 150

1. Алілуя! Хваліть Бога в святині Його, хваліте Його на могутнім Його небозводі!
2. Хваліте Його за чини могутні Його, хваліте Його за могутню величність Його!
3. Хваліте Його звуком трубним, хваліте Його на арфі та гуслах!
4. Хваліте Його на бубні та танцем, хваліте Його на струнах та флейті!
5. Хваліте Його на цимбалах дзвінких, хваліте Його на цимбалах гучних!
6. Все, що дихає, хай Господа хвалить! Алілуя!

Де треба славити Господа? У вірші 1 читаємо, що ми маємо хвалити Його «у святині Його». Це, очевидно, стосується Його послідовників у храмі тут, на землі. «На могутнім Його небозводі», мабуть, стосується Його послідовників на небесах. Іншими словами, Його треба славити всюди і в усьому. «Слава Його наповнює весь світ, тому й хвала Йому не має бути меншою».¹

Чому треба славити Господа? У вірші 2 «чини Його могутні» стосується усього, що Він робить, а «Його могутня велич» стосується того, Ким Він є. Цей вірш говорить як про Його особу, так і про працю. Іншими словами, Його треба славити повністю за все.

Як треба славити Господа? Погляньте на вірші 3-5. На перший погляд здається, що автор подає нам довільний список музичних інструментів, але є дуже цікаві наукові коментарі щодо цього переліку.

«У цьому короткому переліку йдеться про дуже багато граней життя: великі національні та релігійні події супроводжує звук труби. Радісні святкування, наприклад, перемогу супроводжує звук бубна і танець. Та й прості повсякденні ситуації – це дудка

чи флейта. Кожен інструмент – урочистий чи веселий, ударний чи мелодійний, тихий чи гучний... усе зібрано тут, щоб прославляти Бога».²

Іншими словами: Його треба славити винахідливо – *всім*.

Хто має славити Господа? У вірші 6 написано щось радикальне. Дехто каже, що це «все людство», але видається, що це «надмірно вузько»³ у світлі Об'явлення 5:13: «І кожне створіння, що воно на небі, і на землі, і під землею, і на морі, і все, що в них, чув я, говорило: Тому, Хто сидить на престолі, і Агнцеві благословення, і честь, і слава, і сила на вічні віки!» Тому у вірші 6 йдеться про те, що «кожна жива істота» прославить Бога. Чому це радикально? У Псалмі 18:2-5 читаємо, що і неживе творіння сповіщає про Божу славу. У Римлян 8:19-22 читаємо, що все створіння «зідхає», аж доки не буде визволене, щоб досконало славити Бога. Нове небо і нова земля тому будуть славними, що все створіння буде славити Бога, адже саме для цього воно й було створене.

Зв'язок між хвалою та молитвою

Важливо, що Псалом 150 записаний у кінці книги. Юджин Пітерсон у книзі «Бог, що відповідає» допомагає побачити зв'язок між хвалою та молитвою.

«Будь-яка [щира] молитва неодмінно стає прославленням. Кожна молитва, незалежно від імовірного відчаю на початку, незалежно від гнівного та страшного досвіду під час неї, завжди завершується прославленням. Не завжди це відбувається швидко чи легко, можливо, для цього буде потрібно навіть ціле життя, але завершенням неодмінно буде прославлення... Натяки на це зустрічаємо впродовж цілої книги Псалмів. Нерідко прославлення виринає навіть під час жахливого плачу, всупереч логіці та без особливого переходу. Наприклад, Псалом 12.

... Псалом 150 – не єдиний такий. Перед ним є ще 4 псалми прославлення, тому він є п'ятим із п'яти псалмів, які завершують книгу Псалмів. Ці п'ять псалмів є надприродно могутніми. [Це означає], що незважаючи на все наше страждання, сумнів, гнів, незважаючи на те, скільки разів ми відчайдушно запитували: «Скільки ще?», молитва, зрештою, переростає у хвалу. Усе зводиться до хвали. Звісно, що було б помилкою вважати, що інші молитви є неважливими, порівняно з хвалою... Не варто поспішати. Можуть минати роки, навіть десятки років, перш ніж певні молитви виллються у хвалу, як у Псалмах 146-150. Не кожна молитва відразу увінчується хвалою. Більшість молитов у Псалмах не переростає у хвалу. Але молитва завжди прямує до прославлення і, рано чи пізно, прийде туди. Тому наші життя наповнюються добротою. Земля та небеса дивовижно поєднуються. А удари цимбалів сповіщають про славу. Благословення. Амінь. Аلیلуя».⁴

Ще одна користь хвали

У хвалі Бог запрошує нас насолоджуватися Ним. К. С. Льюїс пише: «У катехизмі сказано, що основна мета людини – це “прославляти Бога та насолоджуватися Ним вічно”. Але треба знати, що ці дві речі – це одне і те ж. Повністю насолод-

жуватися Ним – це прославляти Його. Говорячи нам прославляти Його, Бог запрошує нас насолоджуватися Ним».⁵

Підсумок

Де? Прославляти в усьому.

Чому? Прославляти за все.

Як? Прославляти усім.

Хто? Прославляти усі.

Кожна щира молитва рано чи пізно стане хвалою. У хвалі Бог запрошує нас насолоджуватися Ним!

Питання для обговорення

- 1. Опишіть час, коли прославлення Бога за те, Ким Він є, змінило те, як Ви впоралися з обставинами. Або опишіть ситуацію, де такі дії змінили б Ваше ставлення.**

- 2. Чому прославлення Бога зближує нас із Ним більше, ніж просто прохання про допомогу і благословення?**

ПОКЛОНІННЯ

Псалом 26

1. Господь моє світло й спасіння моє, кого буду боятись?
Господь то твердиня мого життя, кого буду лякатись?
2. Коли будуть зближатись до мене злочинці, щоб жерти їм тіло моє,
мої напасники та мої вороги, вони спотикнуться й попадають!...
3. коли проти мене розложиться табір, то серце моє не злякається,
коли проти мене повстане війна, я надіятись буду на те, на поміч Його!
4. Одного прошу я від Господа, буду жадати того, щоб я міг пробувати
в Господньому домі по всі дні свого життя, щоб я міг оглядати
Господню приемність і в храмі Його пробувати!
5. бо Він заховає мене дня нещастя в Своїй скинії, сховає мене потаємно
в Своєму наметі, на скелю мене проведе!
6. А тепер піднесеться моя голова понад ворогами моїми навколо мене,
і я в Його скинії буду приносити жертви при відзвучах сурм,
і я буду співати та грати Господеві!
7. Почуй, Господи, голос мій, коли кличу, і помилуй мене,
і озвися до мене!
8. За Тебе промовило серце моє: Шукайте Мого лиця!
тому, Господи, буду шукати обличчя Твого:
9. не ховай же від мене обличчя Свого, у гніві Свого раба не відкинь!
Ти був мені поміч, не кидай мене, і не лишай мене, Боже спасіння мого,
10. бо мій батько та мати моя мене кинули, та Господь прийме мене!
11. Дорогу Свою покажи мені, Господи, і провадь мене стежкою рівною,
ради моїх ворогів!
12. Не видай мене на сваволю моїх ворогів, бо повстали на мене
ті свідки облудні та неправдомовці...
13. немов би не вірував я, що в країні життя я побачу Господнє добро!
14. Надійся на Господа, будь сильний, і хай буде міцне твоє серце,
і надійся на Господа!

Проблема страху (вірші 1-3, 10-11)

Вірш 1 говорить, що псалом стосуватиметься проблеми страху. Погляньте на весь псалом. З якими «страхами» чи загрозами стикається Давид?

По-перше, існує зовнішня загроза. (Вірші 2-3 «злочинці», «напасники», «вороги», «війна проти мене»). Тут ми бачимо, що політичні та військові вороги не зникають із Давидових думок. Це нагадує нам про бруталність

стародавніх культур і про те, як захоплювали й утримували владу. Однак Давид може думати гіпотетично, кажучи «коли проти мене розложиться табір». Можливо, таке й відбувається, хоча ймовірно, що він не стикається з таким буквально. Радше він каже: «У мене є щось, що вбереже мене, навіть якщо таке станеться».

По-друге, є внутрішнє розчарування та втрата. (Вірші 10-11: «бо мій батько та мати моя кинули мене»). Це знову ж таки, мабуть, сказано гіпотетично. Він обдумує всі можливі небезпеки: від зовнішніх атак на його тіло до внутрішніх болів серця – як-от відкинення батьками. Він говорить: «У мене є щось, що вбереже мене, навіть якщо таке станеться».

Ернест Бекер пише: «Я думаю, що якщо ми ставимося до життя серйозно, то це означає, що все, що ми робимо, ми маємо робити у світлі правди про зло та жахи життя, про паніку та страх в усьому. А інакше наше життя – обман». ⁶ Біблія дає нам стратегію для життя, яке не обмежує «зло та жахи життя» чи «паніку та страх в усьому». Біблія має цілком тверезий погляд, що війна руйнує, що вороги є справжніми і що навіть батьки та матері можуть бути не на нашому боці. У Давида бачимо підхід до життя, який може впоратися із зовнішніми атаками, внутрішніми розчаруваннями та втратою.

Протиотрута від страху (вірш 4)

Про що говорить Давид у першій половині вірша 4, коли каже: «щоб я міг пробувати в Господньому домі по всі дні свого життя»? Що це означає? Священники та левити буквально жили у храмі, біля вівтаря та Святого місця. Не схоже, що Давид роздумує про відставку з посади царя, щоб стати священником! Радше він прагне такого ж безперервного контакту з Божою присутністю, символом якого є буквально проживання у дворі храму. Подібне почуття висловлене у Псалмі 83:4: «І пташка знаходить домівку, і кубло собі ластівка, де кладе пташенята свої, при жертівниках Твоїх». Автор уявляє себе пташкою, яка літала від місця до місця, але тепер нарешті прибула додому – до Бога.

Тут бачимо бажання стійкого і глибокого відчуття Божої дійсності та присутності. Автори Псалмів 26 та 83 кажуть: «У мене було переривчасте спілкування з Богом, але тепер я приготував своє серце до Господа по-новому. Я хочу постійно насолоджуватися Його присутністю».

Зверніть увагу на повторення на початку вірша 4. «Одного прошу я, Господи». Це мова глибокої та твердої рішучості. Він переконаний, що знайде справжнє та тривале перебування з Богом у молитві.

У другій половині вірша 4 Давид шукає двох речей у домі Господньому: «щоб я міг оглядати Господню приємність і в храмі Його пробувати!»

По-перше, «оглядати Господню приємність» – це дивовижна і, напевно, центральна фраза у псалмі. Що вона означає?

«Оглядати» – це щось значно більше, ніж просто помічати. Це пильно вдивлятися. Від цього неможливо стриматись. Ми не можемо надивитися. Ми продовжуємо дивитися і дивитися, бо хочемо, щоб це закарбувалося в пам'яті на майбутнє. Оскільки Давид, напевно, не говорить про буквально бачення, то можна припустити, що він має на увазі різницю між інтелектуальним знанням,

що Бог є великим, та власне відчуттям Божої величності та слави у серці. Ось класичне пояснення цієї різниці:

«Є різниця між раціональним *розумінням* того, що Бог є святим та благодатним і *відчуттям* любові та краси цієї святості та благодаті. Є різниця між раціональним *розумінням* того, що мед є солодким, і *відчуттям* того, що він солодкий на смак. Можна розуміти у голові, що мед солодкий, не пробувавши його на смак, але не можна, спробувавши смак меду, не розуміти, що таке солодкий смак».⁷

Коли ми переходимо від раціонального розуміння до духовного відчуття Бога, то виявляємо, що Він – прекрасний. Тому пильно дивитися – це, виявляється, те саме, що й роздумувати. Ми міркуємо та замислюємося над Божою Особою, Його рисами та ділами, аж поки вони не стануть духовно справжніми у нашому серці.

Задивляння на Божу «красу» також говорить про ще один аспект духовного досвіду. «Споглядання» стосується факту, коли Бог стає духовно *реальним* для нас, а «краса» стосується факту, що Бог стає духовно *приємним* для нас. Якщо ми чимось насолоджуємося, воно є для нас – красивим. Наприклад, гарна музика сама по собі є приємною. Ми не слухаємо її, щоб щось здобути. Вона – кінцева ціль. Тому «споглядання Господньої краси» означає бачити Бога приємним просто за те, Ким Він є. Це і є насолода. На відміну від покаяння (де ми просимо в Бога пробачення), чи прохання (де ми просимо Бога про дію), чи навіть від подяки (де ми зосереджуємося на чомусь, що Бог уже нам дав), насолода – це не просити нічого іншого, крім Бога.

«Пробувати в Його храмі» означає не так захоплюватися Особою Бога, як Його волею. Це наче пошук оракла. У храмі урім і тумім – це два камені в нагруднику священика, які могли дати відповідь «так» або «ні» від Бога. Людина могла шукати Божого Слова через урім і тумім чи просто шукати пророцтва. Сьогодні, звісно, ми маємо джерело Божої волі, значно краще за одноразове пророцтво чи об'явлення. У нас є Біблія, Слово Боже. Там ми можемо плідно шукати.

Тепер бачимо красиво збалансовану картину того, як входить глибше до Бога. Це не просто розумовий чи якийсь містичний досвід. Дерек Кіднер говорить: «Перебувати [в Його храмі] – це захоплюватися Божою Особою та Його волею... Це і є суттю учнівства».⁸

Наслідки повного душевного споглядання (вірші 5-6)

У вірші 6 Давид говорить: «А тепер піднесеться моя голова понад ворогами моїми навколо мене, і я в Його шкіні буду приносити жертви при відзвуках сурм, і я буду співати та грати Господеві!» Коли Давид говорить «тепер», то він пов'язує це з попереднім віршем 4, де йдеться про перебування та споглядання, тобто з безпекою, відсутністю страху та впевненістю віршів 5-6. Яке ж джерело цієї впевненості?

Чи має він на увазі у вірші 6, що Його вороги буквально не зможуть торкнутися його і напасти на нього, бо він буде поклонятися у шкіні? Навряд. Якщо б вороги захотіли напасти на нього, то могли б просто вдертися до шкіні або ж почекати, доки він вийде з неї. Ці слова мають означати, що споглядання Бога розвіює ці страхи. У певному сенсі він втрачає розум. Це дуже містично.

Християнський досвід тут рухається за певним зразком. Коли відчуття Божої краси наповнюють нас радістю, то впевненість, що з неї випливає, не складається з впевненості, що Бог не допустить чогось поганого. Натомість ми настільки переповнюємося радістю в Бозі й настільки стаємо свідомими цього, що ні смерть, ні житті, ні поразка, ні перемога не зруйнують ці стосунки з Ним (Псалом 22:6 та Римлян 8:38-39). Обставини цього життя перестануть турбувати нас. Мудрість Божа стає настільки справжньою, що ми відпочиваємо у цій меті. Його слава є настільки реальною, що наша власна репутація та перспективи вже не видаються такими важливими. Це не робить нас пасивними. Це радше «піднімає нашу голову» понад головами наших ворогів (вірш 6).

Давид, по суті, каже: «Божа благодатна любов не лише краще, ніж будь-що у житті, але й краща за саме *життя*. Якщо у мене це є, то я навіть не переймаюся про смерть». Знову повертаємося до ідеї про Божу красу. Автор не бачить цінності Божої любові в тому, що вона «зміцнює мене, щоб я міг досягти своїх цілей». Радше Божа любов є метою сама по собі. Основна ознака справжнього християнського життя – це те, що ми любимо Бога за Його сянність, величність, Ким Він є, а не за переваги, які це нам дає.

Для релігійних людей Бог є корисним, для християн Бог є красивим.

Підготовка до Божої присутності (вірші 7-14)

Надзвичайна перспектива віршів 4-6 ще не є реальністю. Давид ще не має цього тріумфального відчуття Бога. Як тоді він молиться і готує своє життя до Божої присутності?

Як і Ілля збудував жертівник, поклав жертву та помолився, щоб Божий вогонь зійшов (1 Царів 18:16-40), так і ми маємо підготувати своє життя та серця для Бога, для глибшого досвіду з Ним. Цей образ підготовки жертівника є корисним, бо показує нам, що ми не повинні бути пасивними. Водночас це також показує нам, що ми не контролюємо ситуацію. Не існує якоїсь формули, яка б автоматично поєднала нас із Богом. Ми лише покладаємося на Бога, що Він прийде до нас.

По-перше, бачимо, що Давид кається та просить про милосердя, незважаючи на свої гріхи. Вірш 7 («помилуй мене») та 9 («не ховай же від мене лица Свого у гніві») показують, що він усвідомлює, що не заслужив на Божу присутність. Він визнає свій гріх і кається.

По-друге, бачимо, що Давид висловлює бажання змінювати своє життя, щоб бути слухнянішим (вірш 11). «Давид не просто поклоняється, шукаючи Божого *лица*» (вірш 8), але робить це як паломник, який хоче ходити Його дорогами (вірш 11)... Він перебуває у світі, а молитва за *рівну стежку* – це не задля комфорту, але для впевненого поступу (у термінології моралі те, що праведне – рівне), щоб не спіткнутися ні на крок».⁹

По-третє, Давид нагадує собі про Божі обіцянки та Його природу, будує свою впевненість на тому, що Бог «впустить» його у Свою присутність. Він нагадує собі, що Бог був його «поміччю» у минулому (вірш 9), що Богові можна довіряти більше, ніж батькам (вірш 10), та що Бог хоче показати Свою доброту в нашому житті (вірш 13).

А на завершення Давид «шукає Його лиця» (вірш 8). Це те саме, що й «оглядати Господню красу» (вірш 4) – роздумувати та насолоджуватися Богом. Однак він зауважує, що «промовило серце моє: шукайте лице Моє» (вірш 8). Це означає, що він вірить, що Бог Сам вклав це йому в серце – шукати Бога. Автор підбадьорює себе, що його прагнення та навіть його відчуття Божої відсутності є знаком, що Бог із ним. Він прагне Бога лише тому, що Бог дав йому це бажання у серці. Як зауважує Дерек Кіднер: «Він не вимагатиме нашої любові (вірш 8), не давши нам Своєї (вірш 9)».¹⁰

Підсумок

У віршах 4-6 Давид передбачає три етапи глибшого пізнання Бога. Перше – це *перебування*. Це означає, що він поставить за новий пріоритет постійну молитву та спілкування з Богом. Це його нове рішення та дисципліна. Він більше не шукатиме Бога лише тоді, коли зручно чи коли настає криза. Він перебуватиме з Богом. Друге – це *споглядання* та *пошук*. Він буде роздумувати про істину та про Господа, аж доки не відчує Його краси. Третє – це *радісна жертва*. Він знає, що рано чи пізно буде така велика радість у його поклонінні, що його голова підніметься і він більше не боїтиметься ворогів.

Однак, у вірші 7 Давид готується пройти довгу дорогу до радості у віршах 4-6. Він знає, що знадобиться багато часу та зусиль, щоб привести своє серце до щоденного спілкування з Богом. У вірші 7 він починає готувати жертвник: він кається, виявляє послух, пам'ятає, молиться та відпочиває у впевненості, що Бог прагне його, бо інакше він не прагнув би Бога.

Питання для обговорення

- 1. Як би Ви змінили напрямок Ваших молитов, щоб більше відчувати Бога?**

- 2. Як би Ви скерували своє життя, щоб перебувати у тісніших стосунках із Богом?**

Завдання у групі та молитва

- 1. Спільно складіть список рис Бога, які припали Вам до душі.**

- 2. Розбийтеся на групи по двоє чи троє. Нехай кожен поділиться проблемою, яка є у його/її житті. Використовуючи список Божих рис, помоліться разом за ці проблеми.**

-
- ¹ Дерек Кіднер «Псалом 72-150» (*Psalms 73-150*, Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1973). – С. 491.
 - ² Дерек Кіднер «Псалом 72-150» (*Psalms 73-150*. – С. 491)
 - ³ Дерек Кіднер «Псалом 72-150» (*Psalms 73-150*. – С. 492)
 - ⁴ Юджин Пітерсон «Бог, що відповідає: Псалми як засоби молитви» (*Answering God: The Psalms as Tools for Prayer*, San Francisco: HarperSanFrancisco, 1989). – С. 122-123, 127-128.
 - ⁵ К. С. Льюїс «Роздуми про Псалми» (*Reflections on the Psalms*, London: Harcourt Books, 1958). – С. 96-97.
 - ⁶ Ернест Бекер «Втеча від зла» (*Escape From Evil*, New York: The Free Press, Simon & Schuster, 1975).
 - ⁷ Джонатан Едвардс «Божественне та надприродне світло. Повне зібрання творів Джонатана Едвардса» (*A Divine and Supernatural Light, The Complete Works of Jonathan Edwards*. – Vol. 2. (Carlisle, Pa.: The Banner of Truth Trust, 1974), 14.
 - ⁸ Дерек Кіднер «Псалми 1-71» (*Psalms 1-72*, Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1973). – С. 121.
 - ⁹ Дерек Кіднер «Псалми 1-71» (*Psalms 1-72*). – С. 121.
 - ¹⁰ Дерек Кіднер «Псалми 1-71» (*Psalms 1-72*). – С. 121.

Молитва

Сповідь та покаяння

Заняття 10

ВСТУП

Псалом 31 – це псалом сповіді та покаяння. У ньому Давид оглядається на час покаяння та надає теологічно збалансовану ілюстрацію молитви сповіді. Важливо бачити, що Бог приймає наше покаяння, навіть коли воно недосконале. Ми поговоримо про різні аспекти покаяння, розбираючи різні частини псалма.

Псалом 31

1. Блаженний, кому подарований злочин, кому гріх закрито,
2. блаженна людина, що Господь їй гріха не залічить,
що нема в її душі лукавства!
3. Коли я мовчав, спорохнявіли кості мої в цілоденному зойку моєму,
4. бо рука Твоя вдень та вночі надо мною тяжить,
і волога моя обернулась на літню посуху! Села.
5. Я відкрив Тобі гріх свій, і не сховав був провини своєї. Я сказав був:
Признаюся в проступках своїх перед Господом!
і провину мого гріха Ти простив. Села.
6. Тому кожен побожний відповідного часу молитися буде до Тебе,
і навіть велика навала води не досягне до нього!
7. Ти покрива моя, Ти від утиску будеш мене стерегти,
Ти обгорнеш мене радістю спасіння! Села.
8. Я зроблю тебе мудрим, і буду навчати тебе у дорозі,
якою ти будеш ходити, Я дам тобі раду, Моє око вважає на тебе!
9. Не будьте, як кінь, як той мул нерозумні, що їх треба приборкати
оздобою їхньою вудилом і вуздечкою, як до тебе вони не зближаються.
10. Багато хворіб на безбожного, хто ж надію свою покладає на Господа
того милість оточує!
11. Веселіться у Господі, і тіштеся, праведні, і співайте із радістю,
всі щиросерді!

БЛАГОСЛОВЕННЯ БОЖОГО ПРОЩЕННЯ (вірші 1-2)

Вірші 1-2 описують благословення Божого прощення. Є чотири частини цього благословення та радості тих людей, гріх яких був змитий Богом.

По-перше, Бог *пробачає* нам наші переступи (вірш 1). Загалом, «прощати» («дарувати») означає взяти і викинути щось – видалити це. Але, по-друге, Бог *покриває* наші переступи (вірш 1). Ця метафора відрізняється від ідеї прощення. Коли ми щось покриваємо, то воно все ще залишається, але ми не дозволяємо йому впливати на нас, як раніше. Ми не зважаємо на це.

Дуже важливо пам'ятати про обидві ці ідеї. Якщо ми будемо думати тільки про те, що наш гріх прощено, то можемо вважати, що як тільки Бог вибачить нам, то гріх зникне і більше ніколи нас не потурбує. Якщо ж, з іншого боку, ми будемо думати тільки про те, що наш гріх покрито, то можемо думати, що тепер, коли Бог вибачив нам, ми можемо жити як заманеться. Але у поєднанні цих ідей бачимо, що у християнському житті гріх не може засудити нас і він втратив основну свою силу над нами, однак його присутність залишається. Не треба уявляти собі, що ми повністю його позбулися.

По-третє, Бог *не залічує нам гріха*. Це найчіткіша з усіх метафор. Тут використовується бухгалтерська та юридична мова. Написано, що Бог не «залічує» нас до грішників. Хоча ми і згрішили, Бог не ставиться до нас як до грішників. Павло цитує вірш 2 у Римлян 4:6-8, де він каже, що Давид «називає блаженною людину, якій Бог зараховує праведність без діл». Це дуже цікаве читання вірша 2! Давид лише каже, що Бог не зараховує віруючого, що кається, до грішників. «Але, – каже Павло, – це означає, що Він має зараховувати нам *праведність*, незважаючи на наші вчинки». Тоді Павло цитує вірш 2, кажучи: «Блаженна людина, чії гріхи їй не зараховуються, а Бог ставиться до її вчинків, наче вони – досконала праведність».

Напевно, старозавітні читачі сприймали ці слова із зачудуванням та трепетом, але й також як загадку. Як може Бог забрати наші гріхи та не вимагати від нас жодних наслідків за них?

Та навіть більше: як Він може ставитися до нас як до праведних, безгрішних? Ми знаємо, що Павло говорить у 2 Коринтян 5:21, що *Христос* був зарахований грішником замість нас, щоб ми були зараховані праведними замість Нього. Він отримує ставлення, яке заслужили ми, а ми отримуємо ставлення, яке заслужив Він.

По-четверте, читаємо, що прощена людина, гріх якої покритий даною їй праведністю, має духа, «в якому немає лукавства» (вірш 2). Це не означає, що прощена людина є досконалою, але радше, що вона є чесною, що не приховує своїх вад від Бога, від себе самої та від інших. Постає запитання: чи така прозорість є *наслідком* прощення чи його *засобом*? Відповідь: і так, і так. Потрібна прозорість, щоб бути прощеним (див. вірш 5). Водночас відчуття прийняття (вірш 2) дозволяє нам вільно визнати вади та гріхи.

Питання для обговорення

- 1. Як вірші 1 та 2 допомагають нам зрозуміти, що Бог робить із нашим гріхом? Порівняйте з Римлян 4:7-8. Чому нам потрібно бути обачними щодо усіх чотирьох аспектів Божого прощення?**
- 2. Як нам треба ставитися до гріха та покаяння, знаючи, що Ісус поніс усі наслідки нашого гріха, щоб ми були праведними в очах Бога?**
- 3. До чого призведе приховування гріхів? Як впоратися зі спробами приховати свої гріхи?**

ДОРОГОВКАЗ ДО ПОКАЯННЯ (вірші 3-10)

Які практичні речі ми можемо дізнатися від Давида у цих віршах щодо того, як справді покаятися?

По-перше, має бути дуже проста *чесність* (вірш 5). Як хтось сказав: «Якщо ми прикриватимемо свій гріх, то (вірш 5) Бог виявить його. Але «якщо ми відкриємо наш гріх, то Бог покриє його (вірш 2)». Однак тільки чесність – це не покаяння.

По-друге, Давид наповнює своє серце відчуттям *небезпеки* гріха. Він перелічує проблеми та погані наслідки гріха. Одна небезпека (вірш 3) у тому, що гріх та провина шкодить його здоров'ю. Його сила, напевно, як духовна, так і фізична, зійшла нанівець (вірш 4).

По-третє, однак, Давид наповнює своє серце почуттям *провини* за гріх. Якщо ми не будемо думати про небезпеку гріха, то не зможемо отримати мотивацію для каяття. А якщо єдиною мотивацією для каяття буде уникання наслідків, то ми насправді не зазираємо углиб проблеми. Ми маємо покаятися за власний *гріх*, а не просто за його *наслідки*. Чи шкода нам за те, що ми зробили, чи ж нам шкода, що нас спіймали на гарячому? Якщо ми шкодуємо лише за наш біль та незручність, яких ми через це зазнали, то побачимо, що ми не здобули жодного самовладання. Як тільки знову нам вдасться вчинити гріх без наслідків, то ми відразу ж його й учинимо. Але Давид каже: «Не будьте, як кінь, як той

мул нерозумні, що їх треба приборкати оздобою їхньою вудилом і вуздечкою, як до тебе вони не зближаються» (вірш 9). Це потужна метафора. Мули (осли) не люблять нас, ані не знають нашого розуму та серця, щоб просто прийти до нас, бо ми хочемо цього. Їх треба контролювати за допомогою нагород і покарань. Вони прийдуть, лише якщо це буде їм вигідно. Вони прийдуть лише *заради* себе – не заради нас.

Тому ми маємо бути готові покинути наш гріх просто тому, що любимо Бога і хочемо зробити це заради Нього. Це означає, що нам треба відвернутися від гріха не через те, що він небезпечний для нас, але тому, що він засмучує та ображає нашого Господа. Ми маємо відчувати за наш гріх *вину* перед Богом, а не лише його небезпечні наслідки.

По-четверте, Давид молиться з *надією на незаслужене милосердя*. У вірші 10 Давид говорить: «Хто надію свою покладає на Господа того милість оточує!» Це стосується не просто любові Бога загалом, але «чеседх» – Його обіцяної, завітної, безумовної любові. Щоб покаятися по-справжньому, потрібне емоційне смирення – відчуття небезпеки свого гріха та провини за нього. Без цього ми не відчуватимемо свободи покаяння, що змінює життя. Але з іншого боку, щоб справді покаятися, також потрібне емоційне «багатство». Потрібна глибока надія та впевненість, що Бог посвятив Себе нам і виявляє до нас Свою любов та милосердя.

Ми не можемо ставитися до себе лише як до жалюгідних грішників. Це також не приведе нас до покаяння, а тільки до жалю до себе та самобичування. Там не буде «доторку відповіді» (Псалом 6:9-10) Господнього милосердя. Не буде полегшення.

І справа не лише в цьому, але й також у тому, що неможливо бути чесним щодо своєї гріховності, *допоки* у нас немає впевненості, що Бог любить нас. Якщо підґрунтям нашого образу себе самих будуть власні вчинки та поведінка, то визнати масштаб нашої гріховності буде занадто травматично. Ми заперечуватимемо її, виправдовуватимемо, а також будемо приховувати свідчення про глибинний характер наших гріхів. Якщо ми не віримо, що «Божа любов оточує нас», то ми не зможемо покаятися. Потрібна і добра новина Євангелія, і погана новина про наші гріхи, щоб ми могли визнати, ким ми є насправді.

Коли ми, християни, доходимо до цього четвертого елемента в покаянні, то у нас є набагато більший ресурс, ніж мав Давид. Він знав про дивовижні обіцянки Бога благословити нас, незважаючи ні на що (див. Буття 15). Але ми маємо Ісуса Христа на хресті. Вільям Барклей сказав: «Той факт, що Ісус прийшов, є фінальним та беззаперечним доказом піклування Бога». Це – найвища впевненість, яка нам необхідна, щоб визнати свій гріх. Коли ми знаємо Христа, то Він насправді є нашим «покровом» (вірш 7). Як Мойсей ховався у скелі, щоб перебувати у присутності Бога, так і ми «заховані у Христі» (Колосян 3:1-3), бо скеля Мойсея є прообразом Христа (1 Коринтян 10:4).

По-п'яте, Давид чує, що Бог каже, що тепер *він мусить жити слухняним, зміненим життям*. У вірші 8 Давид чує від Бога: «Я не скажу тобі конкретно, що тобі робити». У вірші 11 він закликає нас бути «праведними». Іншими словами, останній елемент покаяння – це дуже конкретне рішення змінити поведінку. Покаятися – це не просто виявити сум за гріх. Це змінити життя на послух.

Зверніть увагу, що заклик до послуху (вірш 8) пов'язаний із закликом чинити так у любові до Бога (вірш 9). Якщо ми наповнили свої серця відчуттям, як наш гріх засмутив Бога і скільки коштував Богові (на хресті), то ми побачимо, що наші серця *хотітимуть* бути слухняними Богові. Гріх втратить для нас привабливість і силу над нами. Ми не будемо просто слухатися через обов'язок чи з огляду на нагороди і покарання.

Питання для обговорення

Оберіть один гріх, з яким стикалася більшість людей у Вашій групі. Наприклад: жадібність, заздрість чи брехня. Тепер дайте відповідь на п'ять запитань, використовуючи цей гріх як основу для дискусії.

- 1. Як виглядало б чесне визнання цього гріха перед Богом?**
- 2. Які небезпеки Ви відчуваєте, коли перебуваєте в полоні цього гріха?**
- 3. Що Вам потрібно, щоб відчути вагу цього гріха?**
- 4. Що Вам потрібно, щоб вільно визнати цей гріх?**
- 5. Що Ви зробили б, щоб розпочати ефективні зміни у своєму житті, щоб уникати цього гріха після сповіді? Що могло б допомогти Вам?**

Групова діяльність

На основі висновків з дискусії складіть молитву покаяння, використовуючи п'ять елементів, про які говорив Давид. Помоліться цією молитвою разом із подякою за впевненість у цілковитому прощенні та за безумовну любов до тих, хто у Христі Ісусі.

Молитва

ПОРАДИ ДЛЯ МОЛИТВИ У ГРУПІ

Додаток А

Коли збирається двоє чи більше людей, можна використовувати *розмовну молитву*. Вона відрізняється від того, як ми зазвичай молимося у групі – детально проговорюючи наші молитовні потреби так, що залишається мало часу для молитви, або ж слухаємо один довгий молитовний монолог за іншим. *Розмовна молитва* – це, передусім, діалог, тому включає Бога від початку. Ми спілкуємося у молитві не лише з Ним, але й з іншими присутніми. Це молитва, у якій ми запрошуємо Святого Духа повести нас і очікуємо, що Він навчатиме нас.

Ви знайдете поради для молитви у Вашій групі у текстах самих занять. Звісно, почувайтеся вільними, щоб вносити зміни, якщо так поведе Вас Дух. Коли спільна молитва у групі відбувається не за порадами занять, то корисно, щоб лідер пояснив мету і тему молитовного зібрання, а також почав зустріч із прославлення Бога.

Для початку

- Не виділяйте часу для висловлювання молитовних прохань, хіба якщо можете зробити це дуже коротко. Нехай прохання виявляються уже під час молитви.
- Погодьтеся про конфіденційність, якщо це доречно.

Основні принципи молитви

- Будьте лаконічними. Обмежте себе до озвучування кількох речень за один раз, висловлюючи одну думку замість багатьох.
- Використовуйте повсякденну мову.
- Моліться у довільному порядку, замість того щоб молитися по колу.
- Продовжуйте молитви інших, доповнюйте їх, як у розмові. Коли тема вичерпається, то це буде очевидно через тишу. Будь-хто може почати нову тему, не лише лідер.
- Якщо на думку спадає уривок із Писання, то помоліться ним, якщо він стосується теми. Дуже часто так Дух Святий навчає нас у молитві.
- Моліться достатньо голосно, щоб інші могли Вас почути. Ті, у кого тихий голос, не моліться схиливши голову вниз.
- Моліться в тиші разом із тим, хто молиться вголос. Виховуйте себе не думати про те, про що Ви будете молитися далі. Будьте активними та уважними, коли моліться хтось інший.
- Не поспішайте переривати тишу. Тиша – це нормально, вона може навіть бути заспокійливою.

- Якщо комусь незручно молитися вголос (що дуже часто трапляється), дайте йому волю пропустити і молитися в тиші.
- Не завершуйте кожну молитву словами: «В Ім'я Ісуса Христа, амінь». Вже знайте, що кожна молитва є в Його Ім'я. Це сприяє безперервності молитви аж до кінця, коли лідер групи завершить молитву словами: «В Ім'я Ісуса Христа».

¹ Адаптовано за посібником з розмовної молитви Пресвітеріанської церкви Відкупителя, 2006 р.

Молитва

МОЛИТОВНІ ПРОГУЛЯНКИ В МІСТІ

Додаток Б

*«Підійміть свої очі, та гляньте на ниви, як для жнив уже поповіли вони!»
«Моліться до Господа про жнива».*

Молитовні прогулянки дозволяють Вам молитися конкретно на місці – ближче і чіткіше.

Молитовні прогулянки: навіщо?

2. Спільна молитва (2 x 2) є могутньою.
3. Духовна місія та боротьба стають ближчими – тут і зараз.
 - Поле місії – у Вас перед очима.
 - Ви бачите «цілісну людину» у її громадському, соціальному та економічному контексті, а також бачите її проблеми.
4. Молитовні прогулянки спонукають Ваше серце бачити людей, місця та потреби Божими очима. Вони заохочують до бачення «жнив», на відміну від усамітненого страху.
5. Молитва зміцнює християн та приводить проповідників у район, коли ми молимося Господу, щоб Він «послав робітників на жнива».
6. Молитовні прогулянки відчиняють двері та серця для Євангелія.
7. Молитовні прогулянки *змінюють*:
 - райони на парафії;
 - віруючих на місійних пасторів;
 - домівки на місіонерські центри;
 - церкви на центральні місця оновлення Царства.

Молитовні прогулянки: як?

1. Конкретні вказівки:
 - Ідіть групками по 2-4 людини, краще мати напарника (або ж наодинці).
 - Ідучи, моліться вголос та з розплющеними очима. Зупиняйтеся на розі вулиць та біля визначних пам'яток.
 - Моліться коротшими молитвами. Передавайте одне одному молитовну естафету.
 - Своєю молитвою підхоплюйте молитву іншої людини, щоб зосередитися на конкретній потребі чи можливості або щоб продовжувати молитовну тему.

2. Просіть Бога дати жнива перед Вашими очима та духа благодаті і прохання. Просіть про сміливість та відчинені двері у цього міста та спільноти. визнавайте страхи, слабкість та байдужість до тих, хто «у світі».
3. Попросіть Бога дати Вам розуміння щодо конкретних планів Царства та цілей для цього міста і спільноти. Попросіть, щоб Ви були частиною цього плану. Радійте за цю можливість.
4. Моліться за християн та церкви у громаді, в межах якої Ви гуляєте. Моліться, щоб Ваші домівки та церква стали «місіонерськими центрами» у Вашій громаді.
5. Моліться за критичні потреби району, по якому Ви гуляєте. Моліться за соціальні, економічні, духовні потреби тощо.
6. Моліться за конкретні вулиці, міста та людей, яких Ви зустрічаєте. Влучайте конкретною молитвою у важливі роздоріжжя та нервові центри.

Використано та адаптовано з дозволу Джона Смеда, церкви «Благодать» (м. Ванкувер, провінція Британська Колумбія), 2006 р.